Postimees

I830I Tallinna
pk. I023
Riigi raamatu
kogu

73. aastakäik.

Ilmub iga päew.

Toimetuse ja talituse aadress: „Postimees", Tartu. — Könetraadid: talitusel nr. 80; pea- ja tegewtoimetaja 2-86; toimetuse sekretär 9-86; kaugekõned ja Tartu teated 1-86 Telegramm-aadr.: „Postimees", Tartu. — „Postimees", Tallinna, Wene tn. nr. 1. könetraadid 16—11 ja 30—81.

Toimetuse könetunnid: jaani tän. nr.11/13. lehe toimetuses äripäewal kl. 10—12 e. l. ja 6—7 p. l. Peatoim. könet. 12—1

Tarwitamata käsikirjad hoitakse ainult sellekohasel soowil alal.

„Postimees" asub jaani t. nr. 11/13 (omas majas) ülikooli wastu. „Postimehe" raamatukauplus Suurturg 16, telefon 250

Aadressi muutmise korral tuleb 25 senti maksa ja wana aadress üles anda.

Üksik number 5 senti.

„Postimehe" tellimishind:

Kodumaale: 1 kuu peale postiga 1 kr. 50 senti. postita 1 kr. 35 senti
3 „ „ „ 3 „ 70 „ „ 3 „ 90 „

Wõõrsmaale: 1 kuu peale 4 krooni.
Poola, Läti ja Leedumaale 1 kr. 50 s. kuu.

Kuulutuste ühe weeru millimeeter kuulutuste küljel 5 senti, lehe esiotsas 10 senti, tekstis kuulutuse kirjaga 12 senti ja tekstis teksti kirjaga 15 senti. Reimise päewa õhtul kell 7 ülesantud kuulutused ilmuwad järgmisel päewal. Pühapäewasesse lehte lõpetatakse kuulutuste wastuwõtmine laupäewal kell 6.

Hinnaliste lisade tellimishind: „Sõdemed" 3 senti kuus. „Leateleht" 30 senti weerandaastas. „Terwis" weerandaastas 60 senti. Tellida wõib lehte igast päewast alates kuni iga kuu wiimase päewani.

Nr. 330 Kolmapäewal, 4. detsembril 1929. a. Tänast lehte on 8 leheküige Nr. 330

JOHN BARRYMORE

«APOLLO»
Täna 4. dets. alates ja edasi.

Motto: Hävita naisi, või nad hävitavad sind

Suurepärane meelikõitev esietendus näitelinal ja näitelaval.

Näitelinal: **Suurteos, mille kõrval on kõik seni nähtud kääbused. Veel ei ole teie linal näinud nii väärtuslikku, põnevat, kütkestavat ja suurejoonelist lavastust.**

DON JUAN

(Ühe hiilgava patustaja elulugu)

Haruldane meisterteos 14 vaatuses. — Peaosades: kõigi aegade kõige suurem kunstnik filmis ja laval **JOHN BARRYMORE.** Kõige ilusam näitleja filmi ajaloos **MARY ASTOR.**

Peale selle esinevad kandvates osades 100 maailma kõige ilusamat naist.

The New-York Telegram: „Don Juan" on daamide ja härrade film, selles on kehastatud kõik, mis võlub: meelikõitev, ilus, eluröömsalt patune kangelane, ilusad naised, suurseadeldus ja kaasakiskuv sisu.

Filmi lavastamine kestis üle kahe aasta ja maksis üle 5.000.000 dollari.

Näitelaval: Täiesti uued ettekanded kuulsatelt Hollandi plastika akrobaatidelt:

«5 CALBAS» 2) Kuulsad muusika virtuoosid **ÕED JANSEN'ID**

Pileti hinnad siiski harilikud. Algus kell 5, pühapäeval kell 2.

ETTEVAATUST!

Kui Teie **lihtsalt õlut** nõuate, saate **vahest** ka head õlut, kui Teie aga **nimelt**

A. LE COQ'i

tellite, saate kindlasti kõige paremat

ÕLUT.

«JDEAL»

Täna ja edasi.
Algus kell 5, pühap. kl. 3.

Esimest korda Tartus. Haruldane Saksa suurfilm. Septembri ja oktoobri kuul s. a. „POSTIMEHES" ja Berlin. Illustr. Zeitung'is ilmunud kirjanik Fred Andrease põneva romaani järele

Varjude küüsis

(Lugu Schorsiegeliga). Kütkestav draama 12 vaatuses. Peategelased: Bernhard Benda osas **Valter Rilla,** Professor de Geer'i — **Bernh. Goetzke,** Doortje — **Anita Dorris,** Pr. van der Wal'i — **Helga Molander.** * II. **Suured rahvusvahelised naisvõimlejate pidustused Helsingis** Juuni kuul 1929. a. Esinevad täies koosseisus eesti paremad naisvõimlejad.

Meie ei tee mitte reklaami,

et oma kaupa kiita, vaid palume osta üks karp

„Elka"

et ise otsustada ja veenduda.

A-S. Jaan Maim
Tartus.

Austaw külastäit riigikogu esimehele.

Poola senati marssal prof. J. Szymanski Tallinnas.

Külalise wastuwõtmine Tallinna jaamas.

Wasakult paremale: Wälisministr. J. Lattik, rkl. M. Martna ,rkl. A. Rei, prof. Szymanski, Tallinna linnapea A. Uessson, Poola saadik Tallinnas Libicki, riigikogu esimees K. Einbund.

Esmaspäewa õhtul kell 7 jõudis Tartu ülikooli juubelipidustustest osawõtnud Poola senati marssal prof. J. Szymanski Tallinna oma poolametlikule külaskäigule meie riigikogu esimehele. Kõrge külalise saabumise puhul waksal oli ilustatud Eesti ja Poola lippudega. Külalist waksali wastuwõtma oli ilmunud riigikogu esimees, juhatuse liikmed ja rühmade esitajad.

Rongi peatumisel astus riigikogu esimees külalisele wagunisse wastu ning mõni sõnapill hiljem ilmus marssal prof. Szymanski waguni trepile. Rigikogu esimees esitas külalisele wastutulnud riigikogu esitajaid, mille järele istuti autodesse ja sõideti riigikogu esimehe juure, kuhu külaline jääb peatuma.

Õhtul wiibis külaline „Centumi" klubis, klubi liikmete hulka kuuluwate uute audoktorite auks korraldatud wastuwõtul.

Senati marssal prof. Szymanski on teatawasti Warssawis Poola-Eesti ühingu auesimees.

Prof. Szymanski tutwunes eile Tallinnaga. Kella 10—12 sõidetti linnas tähelepanuwäärwamates kohtades. Samuti külastati uut moodsat algkooli maja Pelgulinnas Kolde tänawal.

Peale selle külastati ka tütarlaste kommertskooli. Külalist wõeti kooltdes wastu terwituskõnedega. Õpilaste poolt annetati lilli.

Lõpuks külastati weel raekoda.

Kell ½1 tegi marssal wisiidi riigiwanemale. Sellele järgnes kell 2 eine riigiwanema pool.

Kell 8 õhtul on külalise auks dinee riigikogu esimehe poolt.

Täna külastab külaline Põhja Puuvapi wabrikut, kaitsewäe haigemajasid ja teeb sõidu Kadrioru parki. Kell 2 lõunal on eine Poola saatkonnas. Külaline lahkub õhtul kell 6,40.

Nõutakse 4 miljonit krooni.

Lisaeelarwe nr. 1.

Riigikogu rahaasjanduse-komisjonis hädaabi-tööde küsimuse arutamisel seletas riigikassa juhataja, et lisaeelarwe nr. 1 järele on seni ette nähtud kulusid juba 4 milj. krooni ümber. Selgub, et pensionide wäljamaksmiseks tuleb lisaeelarwesse wõtta 193.000 krooni, sest käesolewa aasta eelarwesse on tegelikult wäljaminekuid wähem wõetud. Ka rahwa terwishoiu alal on ette nähtud 67.000 krooni rohkem wäljaminekuid. Teenistuswanuse-tasu nõuab lisakulusid umbes 200.000 krooni, sest läinud aasta andmete esitamisel ei olnud ametiasutused täpsaid andmeid annud. Samuti nõuab ka haiguskindlustus suuremaid summasid kui eelarwes ette nähtud. Kui kõik need summad kokku wõtta ja sellele juure arwata weel seni lisaeelarwe nr. 1 arwel küsitud summad, siis oleks lisaeelarwe järele wäljaminekuid juba 3.411.000 krooni. Kuid peale selle on ette näha weel uusi wäljaminekuid, nõnda et lisaeelarwe nr. 1 järele on juba praegu ette näha kulusid ligi 4 miljonit krooni.

Mis puutub nende kulude katmisesse, siis ei ole seni walitsus weel wõimalust leidnud tarwilikkude tulude leidmiseks. Lisatulusid on on ette nähtud suuremad tulud raudteest, 650.000 krooni, ja Eesti Panga aktsiate müügist 2 milj. krooni, kokku on siis lisatulusid 2.650.000 krooni. Seega on lisaeelarwe 1.350.000-krooniline osa katmata. Seda katet ei ole aga walitsus seni leidnud. Kui aga ka edaspidi lisatulusid ei leita, siis on kawatsus lisaeelarwet wõimalikkuseni piirata ja kärpida.

Lisaeelarwe nr. 1 esitatakse alles jaanuarikuu lõpul wõi weebruarikuu alul.

Merekonwerentsi kodu.

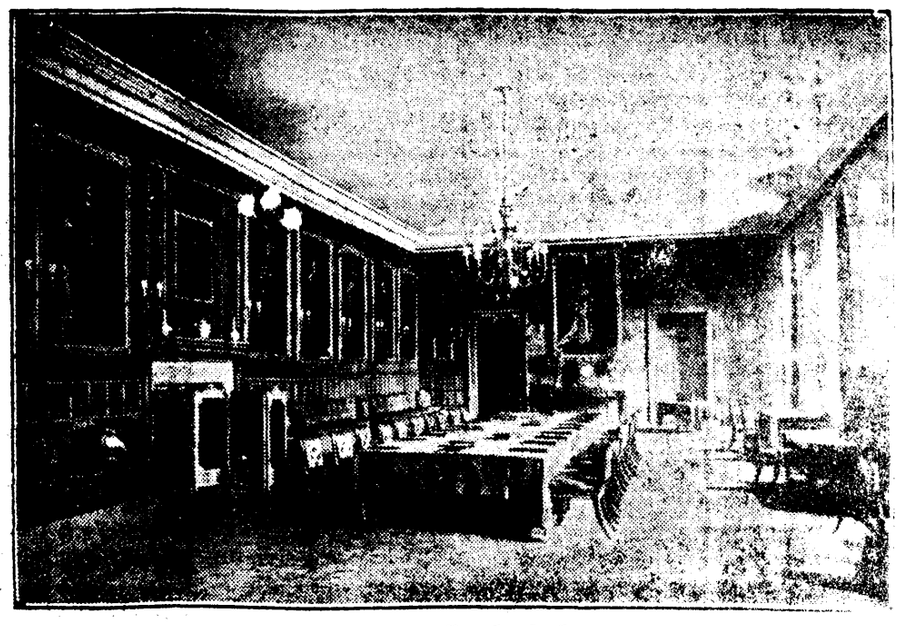

St. Jamesi palee saal.

Jaanuarikuul astub Londonis kokku merejõudude wähendamise konwerents, millest Inglismaa, Ühisriikide, Jaapani, Prantsusmaa ja Itaalia esitajad osa wõtawad. Konwerentsi koosolekute pidamiseks on kuningas kasutamiseks lubanud St. Jamesi palee saali.

Lepingute sõlmimiseks eelkrediidi määramine.

Eile wõeti riigikogu rahaasjanduse-komisjoni poolt wastu alamkomisjoni poolt esitatud kujul riigi 1930./31. a. kulude ja tulude eelarwe arwel lepingute sõlmimise ja eelkrediidi määramise seaduseelnõu. Selle seadusega määratakse eelkrediiti 700.000 krooni riidewarustuse lepingute sõlmimiseks tuleva aasta eelarwe arwel. Summad wõetakse ajutiselt käesoleva aasta eelarwe ülesäägist. Eelkrediit aga laetakse tuleva aasta kulude ja tulude eelarwega. Peale selle lubatakse käesolewal [illegible] krediitide arwel lepinguid omamaa tööstustega ka kütteainete ja piirituse tellimiseks summa peale kuni 80 protsent käesoleva aasta eelarwes ette nähtud wastawate korraliste krediitide summadest.

Hollandi laewa päästetakse.

Sõrwe randa sattunud Hollandi laewa „Janta" päästmistööga on praegu ametis Läti lipu all sõitew päästelaew „Elisabeth". Läheduses, Kihelkonna lahes wiibib ka meie päästelaew "Kaarel", kes tarwiduse korral wõib appi minna.

Kallaste sarlaki küüsis.

Wiimasel ajal lewines sarlak Kallaste alewis otse taudina. Onneks ei olnud aga haigus wäga kurja iseloomuga. Siiski on tõbi käesoleva ajani kümnelt noorelt elu röötwinud, mis üldiselt surmajuhtudest selle aja jooksul enam kui poole wälja teeb. Arsti andmetel on praegu sarlakihaigeid lapsi 9, kuna paranemas 15. Wiimane surmajuhus oli nädala eest. See kõik näitab, et taudist hakatakse seekord üle saama.

Ölirong leekides.

GPU juhtiw tegelane hukkus.

Katastroof wene raudteel.

Kaunasest, 3. dets. Nagu Moskwast teatatakse, tekkis Noworossiski lähedal ühel petroolenni rongil tulekahju, mille kestel 17 petroolenni wagunit põlema plahwatas. Tulekahju tekkimise filmapilgul toiibis rong parajasti puust sillal, mis samuti põlema hakkas ja lõpuks kokku warises, kiskudes alla weewoogudesse kaasa ka osa põlewat rongi. Ametliku teadaande järele on õnnetuse juures ka mitu inimest hukkunud, nende hulgas ka GPU raudteeosakonna juht Grigorjew, kes juhuslikult rongil wiibinud.

Merekonwerents läheneb.

MacDonald ise Inglise peadelegaat.

Londonist, 3. dets. (Trj.). Peaminister teatas alamkojas, et Inglise delegaadid Londoni merekonwerentsil, mis 21. jaanuaril awatakse, olekšid peaminister, wälisasjade sekretär Henderson, admiraliteedi esimene lord Alexander ja India asjade sekretär Wedgewood Benn. Inglise walitsus on ühendusse astunud Kanada, Austraalia, Uus-Meremaa, Lõuna-Aafrika liidu, Iiri wabariigi ja India walitsustega, et need merekonwerentsile oma delegaadid nimetaks.

Wastates konwerentsi päewakorra kohta esitatud küsimustele, ütles peaminister, et konwerentsil esitatud wiie riigi delegaatide ülesanne on jõuda kokkuleppele sõjalaewade arwu wähendamise ja piiritlemise alal wastastikkuse alusele. Konwerentsi lõpulik tööplaan selgitatakse asjaomaste riikide wahelistel läbirääkimistel wõi konwerentsi enda otsuste põhjal.

Protestid riigi eelarwe kujundamisel.

Majandusministeeriumile on saabunud riigasutustel terwe rida proteste, kus eelarwekomisjoni tegewust arwustatakse ja mõnesugused kärpimised palutakse ümber otsustada. Riigikassas seatakse kokku nimetatud protestidele wastulauseid. Lõpuotsusi teeb kas majandusminister wõi wabariigi walitsus.

Läti ja tolliunioon.

Mida toob Läti wastus?

Läti walitsus, läbi waadates oma delegatsiooni wastuse kawa Eesti ettepanekute peale tolliunirooni teostamise asjus, otsustas wastuse sisu kinnitada. Järelikult wöib lähematel päewadel oodata märgukirja üleandmisi Eestile umbes samasel kujul, nagu sellest teatati juba 21. nowembril.

Meie ei ole soodsaks pidanud wastuse enese sisulise külje juures peatuda enne kui se Läti walitsuse löpuliku sanktsiooniga warustatud selleks et mitte äratada naabrite juures arwamist, nagu tahetaks siinpool ündmustest ette rutata. Praegu wöib könelda mitte enam kawatsustest, waid kindlakujulisest seisukohast, mis Läti enesegi ajakirjanduse weergudel juba awaldatud.

Läti liikab Eesti ettepanekud „niiwörd, kuiwörd need on möeldud tolliunirooni teostamise eelsammuna“ tagasi. Tolliunirooni teostamine pidawat sündima 5. weebr. 1927. a. lepingus ettenähtud korras. Et aga „wastu tulla Eesti soowidele“ weelgi wähkem kergendada omamaa saaduste liikumist mölemi riigi wahel, paneb Läti ette laiendada 25. märtsi 1928. a. ajutist majanduslepingut kaupade uute nimekirjade sissewötmisega.

Nagu möned teisedki asjad tolliunirooni alalt, nii peituwad ka selle wastuse juured neis arusaamatustes 1927. a. lepingu tõlgitsemisel, millest juba korduwalt juttu olnud.

Tolliunirooni eelleping möte peaks olulistes osades küllalt selge olema. Pooled deklareeriwad selles oma soowi mölemi maa wahel majanduslikku koostöö arendada, seades sihiks tolliunirooni. Tolliunirooni eeltööde tegemine pannakse segakomisjoni peale, mis loodud pariteetlikul alusel, sellele komisjonile antakse teataw kawa, mille järele ta teegutseb. (Wälja töötada ühine tolltariif, ühtlustada tolli seadusandlust jne., art. 6).

Suurem osa seal loetletud küsimustest on säärased, mis loogiliselt järgnewad tolliunirooni möistest ja järgnesid waratamatult, kui tolliunirooni praktika riikide wahel nii kehw ei oleks. Tähendatud artiklis antud nimekiri ei tarwitse olla ükstkasjalik ega ka paendumata juba sellepärast, et teda sarnasena wöttes segakomision latuks wöimatusse seisukorda, kus ta ei saa paralleelselt käsitleda küsimusi, mis nöuawad arutamist rööbiti ja oma töö kergesti wastolubadrikusse wöiks maha matta. Meie ei usu, et leping selleks alla kirjutati. Palju enam tähendab see artikkel sisuandmist segakomisjoni tööle, selle ulatuse ja tähtsamate momentide esiletöstmist, mis köne alla wöiwad tulla.

Meie naabrid asuwad millegipärast seisukohal, et kõik see, mis on kirjutatud artikkel 6. tekstis, ei ole tolliunirooni teostamiseks mitte ainult tähtis, waid ka oma järjestuses nii puutumata nagu koraan.

Weelgi kurwemaks kujunewad tagajärjed, mis järgnewad säärasest kitsarinnalisest seisukohast lepingu artikkel 11. suhtes. Kui meie naabritele kuuendama artikli sisu on niiwörd sakrament, et see wöib kaaluda üles isegi eesmärgi, milleks leping sölmitud, siis on loomulik, et sealtpoolt ei suudeta leida artikkel 11. mötet — kergendada enne unioonni teostamist mölemi riigi maapõue-, pöllumajandus- ja töösstussaaduste liikumist. Läti wöetakse seda ettekirjutust nii, nagu ei asuks see mitte tolliunirooni eellepingus, waid wiimasest täiesti lahus. Ometi on nimetatud artikli üks tähtsamatest ecsmärkidest kergendada ja tolliunirooni maksmahakkamise mõju majanduselule, mis muidu wahest liiga järsuna tunduks.

Kuidagiwiisi ei saa sellepärast ka järeldada, nagu oleks 6. artikli nöue täielikult täidetud 25. märtsi 1928. a. ajutise majanduslepinguga Eesti ja Läti wahel.

Milles seisab selle, Läti poolt nii rõhutatud lepingu sisu? Kas wöime teda lugedes saada mulje, et meil on tegemist ettekirjutuse lähema wäljatöötamisega, mis wöetud Eesti-Läti tolliunirooni teostamise eellepinguft? Kas leidub seal midagi, mis kuidagiwiisi läheks kaugemale kui harilikud dispositsioonid, mida wöib leida igast harilikust kaubalepingust ka mitte tolliunirooni poole püüdwate riikide wahel?

Tarwitseb ainult pilku heita 25. märtsi dokumendile, et warsti selgusele jõuda. Kõik, mida ajut. leping pooltele kindlustab, on tawaline enamsoodustatud riigi käsitus. Ei mingit säärast soodustust, mida ei kasutaks samal ajal ka peaaegu kõik teised lepingu wahekorras olewad riigid.

Ainus wahe seisab selles, et käesolewal juhusel nöutakse selle käsituse saamiseks igakordset päritolutunnistuse esitamist, ja et pooltel on õigus erinimekirjade põhjal wabastada säärase tunnistuse esitamisest kaupu, mille päritolu kohta kahtlust ei ole.

Kui nüüd Läti poolt tahetakse waadelda sääraste nimekirjade laiendamise ettepanekut kui suurt wastutulekut, siis wöib see antud olukorras küll hõlbustada kaubawahetust mölemi maa wahel, kuid waewalt on ta soodustuseks tolliunirooni eellepingu ja tolliunirooni teostamise möttes. Selle sarnasel wastutulekul on wäärtust ikkagi niiwörd, kuiwörd ta tõesti mahub erilise käsituse alla, mille poole on enestele õiguse jätnud mölemad riigid kaubalepingutes teistega.

Mis puutub Läti nõusolekusse, alustada „läbirääkimisi tariifilepingu sölmimiseks, nagu selleks juba warem Eesti poolt soowi awaldatud“ (Läti ajalehtede sõnum), siis wöiks sellest wähemalt järeldada, et wastolu Läti senise seisukoha ja tolliunirooni teostamise wahel lõpuks meie naabritele enestelegi enam tähelepanemata ei ole. Wöiksime sel puhul isegi rõõmustada, kui minewiku kogemused mitte tagasihoidlikkusele ei sunniks. Nimelt selles, mis puutub tariifilepingu iseloomusse. On selge, et nende ettekujutamine isoleeritud aktina, paendumata nimekirjana ei soodusta lähenemist Eesti ja Läti seisukohtade wahel. Tahaks siiski uskuda, et Läti, olles põhimõtteliselt tunnustanud 1927 a. lepingu 11. artikli ulatust, selle teostamisele ülepäämatuid takistusi teele ei weereta. Küsimusse tuleb kindlasti selgust muretseda, sest sellest olenewad wäljawaated.

Poola krahwinna — kommunist.

Tabati oma uhkes lossis.

Warssawist, 3. dets. Wiimasel ajal oli Poolas hulgalisi kommunistide wangistamisi. Nende keskkomitee sattus terwes koosseisus politilise politsei kätte. Teiste wangistatud isikute hulgas on ka krahwinna Olschewska, mis Poolas erilist kõmu sünnitab. Wiimane on kõige rikkam mõisnik Posnani maakonnas. Krahwinna-kommunisti kohta awaldawad Poola lehed lähemaid teateid. Olschewska on sündinud wenelane, neiupõlwe nimega Gorwiz. Tema wend on tuttaw Poola kommunist, kes warem wangistati ja surma mõisteti. Tal läks aga korda nõuk. Wenemaale põgeneda. Mõni aasta tagasi suri wana krahw ja tema abikaasa jäi kogu suure waranduse pärijaks.

Krahwinna Olschewska wangistati oma uhkes lossis, kus leidsid ulualust ka paljud kommunistid.

Üliõpilaswalimised Lätis.

Uus üliõpilaste „parlament“ walitud.

Ära ära 5660 häält.

Riiast, 3. dets. Läti üliõpilaste „parlamendi“ — edustuse — walimised lõppesid. Üldse wöistles 17 nimekirja. Walimisteste wöeti elawalt osa. Anti ära 5660 häält. Walida tuleb 40 liiget. Kuipalju hääli üksikud nimekirjad saawad, pole weel lõpulikult selgunud. Praeguste andmete järele otsustades on tunduwalt juure wöitnud üliõpilased-pöllumehed ja arwatawasti ka nelja wärwi kandjad üliõpilased. Korporatsioonid jäätwad arwatawasti endise arwu juure.

Kokkupõrked Wiinis.

Sõjariistus äärmuslased nugade peal.

Wiinist, 3. dets. Saksa Austria „kodukaitse“ liikmeid pidas harjutusi Wiin-Neustadt'is, kust pärast suure rahwahulga saatel „Saksa kodusse“ marsiti. Kui „kodukaitse“ liikmed üksikult wöi rühmade kaupa koju hakkasid minema, tungiti neile mitmel pool kallale. Suuremad kokkupõrked olid linna raekoja ees. Seal pesseti „kodukaitse“ liiget Schreiberit nii kaua peaga wastu kiwimüüri, kuni ta, saades raske peaaju põrutuse, elukardetawalt haawatuna maha lamama jäi. „Kodukaitse“ ühele teisele liikmele löödi raskeid noahaawu. Ohwrite hulgas oli ka kaks naist. Politseil oli palju tegemist, kuni ta korra uuesti jalule suutis seada, kusjuures ta palju wangistamisi pidi teostama.

Mõnetunnilise waheaja järele tekkisid „kodukaitse“ ja sotsialistide „kaitseliitlaste“ wahel uued kokkupõrked, mille kestel ka lasknine oli. Kolm „Kodukaitse“ liiget wangistati.

Balti aadliwõsu wangistamine Leningradis.

Würstinna Lieven sõjakohtu kätte.

Kaunasest, 3. dets. Nagu kuulda wangistanud GPU agendid Leningradis Londoni endise linnapea naiseõe würstinna Lieveni, kes pärit Baltimaadelt. Würstinnat kahtlustatakse osawõtus nõukogude Wene wastasest organisatsioonist. Samuti olewat ta ka warem nõukogude Wene wastases tegewuses tähtsat osa etendanud.

Lieven wiiakse Moskwasse ja antakse seal sõjakohtu kätte. Wiimasel ajal teenis wangistatud würstinna Leningradis raamatukogu hoidja kohal.

Wenemaa interwentsiooni wastu.

Londonist, 2. dets. (Trj.) Nagu „United Press“ Moskwast kuuleb, ei ole nõukogude Wene walitsus nõus mingisuguse rahwuswaheliise interwentsiooniga Wenemaali wäljarändawate saksa kolonistide asjus, nagu seda Saksamaa soowitas. Nõukogude walitsus peaks niisuguse soowi teostamist segamiseks nõukogude sisemisteesse asjadesse.

Fosforiidi uurimistööd- ja katsetööd edenewad.

Selleaastased fosforiidi lademete uurimistööd lõpetati. Esialgselt kindlaks tehtud tagawarad jatkuwad 80 aastaks. Uus meetod fosforiitide ümbertöötamiseks sulatamise teel.

Sügise kättejõudmisega on fosforiidilademete uurimise wälistööd sel aastal lõpetatud. Saadud andmed ja analüüsid näitawad, et tööstuse käes olewal maa-alal 1 km lõunapool on fosforiidisisk umbes 20 protsl. rikkam kui praeguses kaewanduses. Kõik iseloom on wäga püsiw. Esialgselt saadud andmete järele wöib fosforiidi tagawarasid praeguse kaewanduse juures hinnata wähemalt 2 miljonile tonnile rikastatud produkti 25—27 protsl. fosforhappe sisaldawusega. Kui kawatsetaw uus wabrik walmistaks 25.000 tonni aastas, siis jatkuks seni kindlakstehtud tagawarasid wähemalt 80 aastaks. Tulewal aastal naabruses olewal maa-alal jätkatakse uurimistöid. Uurimistöid raskendab asjaolu, et teemantpuurigu aukude tegemine on tülikas ja kihid wöiwad paljastatud saada ainult umbes 15 meetrit sügawate kaewudega.

Samal ajal on tegutsetud fosforiidi ümbertöötamise küsimusega, et selle wäetisaine tarwitamisewöimalusi weel suurendada. On soowitatud mönelt poolt ehitada Eestisse superfosfaadiwabrikut. Kuid asjatundjate arwates on superfosfaadi tööstused juba wanaks moeks jäänud. Juba mönekümne aasta eest on leitud rida meetodeid, millega wöib fosforiite wees sulawaks fosforwäetiseks ümber töötada räniliiwaga sulatades. Rasksusi sünnitas seni ainult suur kuumendamise kulu, samuti ka ahju woodrimaterjali leidmine, mis suurele kuumusele wastu paneks. Läinud aastal aga on rida uusi leidusi sel alal tehtud ja praegu on fosforiidi töötlusel üks Saksamaa patent kaalumisel, mille teostamisel wöiks dopelt-superfosfaati 50 protsl. fosforhappe sisaldawusega walmistada ja seda Tallinnas müüa umbes 30 protsl. odawamalt kui praegu sissewetawat superfosfaati müüakse. Selle meetodi parenus hariliku superfosfaadi wabriku kõrwal seisab selles, et kalli sissewetawa wäätwli wöi wäätwelhappe asemel wöiks meie fosforiitide lahustamiseks tarwitada harilikku liiwa, mida meil juba fosforiidi hulgas küllaldaselt olemas. Dopelt-superfosfaat on sammuti wees sulaw kui harilik superfosfaatki, kuid esimene ei tee maad hapuks ja tal ei ole üleliiga lisaaineid gipsi näol, nõnda et 3 koti hariliku superfosfaadi asemel tuleks pöllumehel wedada ainult 1 kott dopelt-superfosfaati. Siseturgu küllaldaselt warustaw wabrik, kusjuures ka kõik praegused sissesaadud saaks ära kasutatud, läh ks maksma umbes 2 miljonit krooni, kuid sellega hoitaks igal aastal kokku umbes 1,5 miljonit kr. wäliswalutat, mida seni superfosfaadi sissewoolus wälja anname. Pealegi wöiks tööstuse arenemisel sellele kaubale ka wälisturgu leida. Kõrwalainena põletamise juures wöib soowikorral saada weel odawa hinnaga kuni 8000 tonni priima tsementi, mis transportsisseseadeid ratsionaalselt kasutada wöimaldaks. Enam selgust selles küsimuses on oodata lähemal ajal.

Ühistegelased leidsid ühise keele.

Teine tarwitajate- ja majandusühingute kongress.

Korraldajaks Eesti Ühistegeline Liit, Pöllumajanduslikkude Ühingute Rewisjoniliit ja E. T. K.

Ühiskaubanduse osa pöllumajanduse ja muu tarwitajas konna warustamises elamistarwetega laieneb jõudsalt ja omandab ikka suurema tähtsuse, mispärast ühiskaupluste organiseerimise ja tegewuse korraldamine on saanud meie rahwamajanduse paratamatuks wajaduseks.

Esimesest kongressist saadik 1925. a. on ühiskaupluste elus kerkinud esile terwe rida uusi küsimusi, mis ootawad üldist lahendamist ja ühist korraldamist. Esimesel kongressil wöeti ka põhimötteks kongressid kutsuda kokku iga nelja aasta tagant. Käesolew aasta olekski seega teise kongressi tähtajaks.

Tänawuse kongressi kokkukutsumine sünnib Ühistegelise Liidu, Pöllumajanduslikkude Ühingute Rewisjoniliidu ja E. T. K. ühisel korraldusel. Kongressi eeltööde korraldamiseks moodustati eeltähendatud asutiste esindajaist korraldaw komitee koosseisuga: K. Kornel, J. Kukk ja E. Just.

Referentidena esinewad kongressil tuntud ühistegelased Soomest ja meilt.

Päewakorras on ette nähtud järgmiste ainete käsitamine.

Ühiskaupluste wõrgu arendamine. Referendid: Wäinö Tanner, Rahwuswaheliise ühistegelise Liidu president ja Soome Edumeelsete Tarwitajateühingute Keskühingu nõukogu esimees; Juhan Kiotja, E. T. K. juhataja, Karl Kornel, Eesti Ühistegelise Liidu juhataja; Elmar Just, Pöllumajanduslikkude Ühingute Rewisjoniliidu sekretär ja Harald Normak, E. T. K. asejuhataja.

Ühiskaupluste finantseerimine. Referendid: Hugo Vasenius, Soome ühiskaupluste Keskühingu S. O. K. juhatuse esimees ja Juhan Kukk, E. T. K. juhataja.

Ühiskaupluste ülesanded pöllumajanduses. Referendid: Jaan Hünerson, Pöllumajanduslikkude Ühingute Rewisjoniliidu juhatuse esimees ja Jaan Põdra, E. T. K. juhataja.

Esindajate arwu kongressile määrab iga ühingu juhatus ise, kuid igal ühingul wöib olla ainult kaks häälõiguslist esindajat.

Kongress peetakse Noortemeeste Kristliku Ühingu ruumes, Lai tän. nr. 1, Tallinnas, 8. dets. s. a. kell 10 homm.

Uus ohwitseride teenistuskäigu seadus.

Uue ohwitseride teenistuskäigu seaduse kohta on kaitsewäe juhtiwad ohwitserid oma arwamise awaldanud. Seaduse kawas on ära märgitud rida puudusi, missuguseid kawatsetakse kõrwaldada.

Lõpulikule otsustamisele tuleb kawa lähemal ajal peetawal sõjanõukogu koosolekul.

Uue seadusega lahendatakse terwe rida elulisi puuduseid, mis ohwitseride teenistuses esile kerkinud.

Kompaniiülematele awatakse kursus.

Praegu tehtakse kaitsewägede staabis eeltöid uue kompaniiülemate kursuse awamiseks. Kursusele kawatsetakse sedapuhku peale kompaniiülemate ka patarei ülemaid komandeerida. Õppekawa kestab enam kui pool aastat ning selle aja jooksul uuendatakse nende teadmisi eriti uuemas sõjatehnikas. Kursus peetakse Tondil, kaitsewäe ühendatud õppeasutise juures ning awatakse 1. weebruaril.

Kaitsewäe kehaline kaswatus uutele alustele

Ühendatud wäeliigid saawad eeskirja.

Kaitsewägede staabi kuues osakond on wälja töötanud uue eeskirja, mille järele kehalist kaswatust kaitsewäes korraldada. Uus eeskiri annab sporlisele tegewusele palju awaramad wöimalused.

Ühtlasi on wäljatöötamisel ühendatud wäeliikide eeskirt, mis koordineerib kõigi wäeliikide tegewuse rahuajal ja lahingu korral.

Kaawerlaste ülekuulamine.

Politseiwõimude poolt on alatud juurdlus kaawerlaste delegatsiooni liikmete kohta, kes käisid nõukogude Wenes oktoobrikuu pidustustel. Wene lehtede teadetel on delegatsioon lubaduse annud kaasa aidata Eestis nõukogude korra maksma panekuks.

Ülekuulamisel on delegatsiooni liikmed kuuldawasti seletanud, et nemad säärast lubadust pole annud ja see on punaste lehtede wäljamõeldus.

Kõik suitsetawad paberosse
Mikaado
25 tk. 25 senti.

Narva „Ilmarise-Võitleja“ loteriitähed ilmusid müügile.
Peavõit 1.100.000 senti; 250.000 senti; 100.000 senti.

Deruga protsess.

Ricarda Huchi romaan.

41

„Te wöite seda wäljendada nii,“ ütles Deruga. „Mälestuse sõrmest puudutatud kerkis mu ette jumalik aeg, milline kord oli mulle kingitud. Ma nägin kui lame, abras, igapäewane ja wastik see kõik oli, mis oli mind kiigutanud hiilgawalt ja lõbuohtralt, wõrreldes selle öndsusega, mida aistin siis, kui andsin surma oma waesele haigele Marmotte'ile. Jah, ma oleksin rikkam ja lugupeetawam, mulle alistuksid peenemad, kõrgema seisukohaga naised kui warem, aga ma wajuksin iga sammuga sügawamale igapäewa mutta ja kaugeneksin järjest jumalate õnnest, kuni wiimaks oleksin unustanud ja kaotanud selleks oma wõime.“

„Ei wõi alati wiibida kõrgustel,“ tähendas paruniproua aralt wahele.

„Mina wähemalt ei saa seda,“ ütles Deruga. „Kuid kord siiski oli näidatud mulle seda armu, et wõisid hingata eeterlikku õhku. Mulle ei meeldi enam teie aeg pärast neid igawiku silmapilke.“

„Wöib olla wöiks Mingo teie meelt muuta, kui ta tuleks teie juure,“ ütles paruniproua kõheldes.

„See oleks õnnetuseks meile mölemale,“ ütles Deruga. „Laske lapsele jääb ilus püha mälestus, mis wahest kord wöiks seletada elu tumedaid kohti. Mind õnnestab mõte, et ta armastawasse südamesse jääb püsima määrimatu pilt. Lubage mulle, et teie ei häwita seda, paruniproua.“

„Ta on ju mulle sama kallis kui teile,“ ütles ta lämbunud häälel. „Ta furus taskuräti silmade wastu ja istus nii kaua tema wastu. Järsku meelestus tal kest segaseid tundeid ja mötteid midagi, millele järele andes ta enese ruttu püsti ajas ja küsis: „Ja saatuslik pärandus? Mis saab sellest, kui teie — ära lähete.“

Deruga naeris. „Tõepoolest, paruniproua,“ ütles ta. „Kui poleks olemas Gundel Schwertfegeri, siis jätaksin ta südamest heameelega teile. Kuid näete, raha peab jääma Gundel Schwertfegerile, kuna Marmotte oli mõelnud ta temale ja kuna preili Schwertfeger raha kasutaks tema mõttes. Ja ka minu pärast on ta seda ära teeninud, see truu wahwa süda, kuigi olin talle kord kuri, et ta mind arwustas nii karmilt. Oma südame põhjas olin talle wihane ainult äraostmatuse pärast.“

„Ah,“ ütles paruniproua pooleldi pilkawalt, „teie ja preili Schwertfeger kuulute inimeste hulka, kellel süda on waid waeste kannatuseks. Uskuge mind, wördlemisi ma olen waesem kui kõige waesema päewatöölise naine.“

„Ja, aga ainult wördlemisi,“ naeris Deruga.

„Noh, jätame selle,“ ütles paruniproua. „Ainult üht ma palun teilt: ärge laske wööraste inimeste kätte langeda nõela, mauri pead, mida kannate kaelasidemes.“

„Teie peate ta saama kui mälestuse, kui algan oma reisi,“ ütles Deruga. „Ärge tehke aga kunagi enesele mötteid, nagu oleksite teie minu lahkumises süüdi! Juba sageli, ammu enne seda protsessi oli mul kawatsus maha jätta seda õudset kohta, kus mul oli sama igaw nagu teil teie abielus.“

Paruniproua oli püsti tõusnud ja ulatas talle wiiwitades kätt. „Armas doktor,“ ütles ta. „Kõik mis mulle praegu ütlesite, oli meeleoluwäljendus,“ mis on seletataw möödunud muljetega, mis läheb aga mööda. Teie loendamatud sõbrad püüawad teid selles möttes mõjutada, ja ma olen weendunud, et te juba homme tunnete maisemalt, inimlikumalt. Ma ei suudaks teid jätta jumalaga, kui ma kindlasti ei arwestaks seda.“

„Suudlen kätt, paruniproua ja terwitage Mingot.“

Trepil tõmbas paruniproua pitsloori wäiksest käsitaskust, mis ta kandis käes ja sidus selle oma näo ette, mille üle woolasid wahetpidamatult pisarad. Alles kui ta mõni aeg selle ümbruse üksindast tänawat mööda oli käinud edasi tagasi, lakkasid ta pisarad, ja ta suutis end koguda. Koju minna ta ei suutnud siiski weel, ja otsustas sellepärast mööda kõrwalteid minna linna sisemasse, kus olid aset leidnud uhked ärid ja teha ärareisiks tarwilikke sisseoste.

Pariisi sõidu mõte oli tal suureks kergenduseks. Uuel lawal — mõtles ta, tulekseid uued etendused ja uued muljed, ja teeksid ta terweks: sest tema wajas seda weel enam kui Mingo. Jah, Mingole see oli hea nii, ta tundis seda igal silmapilgul selgemini. Lühikese öndsuse aja ta oleks arwatawasti— kui ta oleks abiellunud Derugaga ostnud eluga, mis oli täis pettumusi ja mitmesugust kibedust; sest milliseid warasid poleks peitnudki Deruga süda, Mingo kõrwal ta oleks olnud aga peagi wananew, tujukas, üleliigne kustuw mees. Walu selle wastu, mida ta tundis praegu, muutuks aga peagi pühaks mälestuseks, nagu seda oli ennustanud Deruga, — mida meele tuletatakse pisaratega. Wöib olla ta oli nende ärewuste tagajärjel, milliseid ta oli pidanud läbi tegema, õiges meeleolus seks, et wastu wõtta Peter Hase kosimist wöi jälle õnnestuks mõnel teisel teda huwitada. See elamus oli pidanud alles kohewaks tegema ta hinge pinna, mis seni oli suletud armastusele.

Temal selle wastu, mõtles paruniproua, oli oodata kuiw sügis ja õudne talw. Ta wabises mõeldes sellele, ja ta tõmbas oma ümber koomale kasuka, mida ta neil jahedail kewadpäewil weel kandis. Kas oli siis kusagil maa peal jumalikku aega, taewalist kliimat, millest oli unistanud Deruga. Ah, milliste wööraste mötetega oli ta teinud tema ärewaks. Elu oli rikas, lõbusaist wõluwaist silmapilkudest; kunsti, tabada neid liblikaid, tunda rõõmu nende ilust, seda kunsti ta tahtis omandada ikka ja ikka enam. Kas wõis selleks paremat juhust leida Pariisis, oma tütre ja Peter Hase seltsis? Kas polnud lõpuks ka tema mees wäärikas kaaslane? Lugupeetud, elegant, paraku oma igawa wärwituse tõttu igaw? Ta samm muutus järjest nõtkemaks, ta näojooned lahkemaks. Kui ta jõudis hotelli, hoowas temast wälja nii wärskct reisirõõmu, et pisut läks sellest üle Mingolegi.

Paar päewa hiljem sai ta Pariisis pakikese, mis sisaldas Deruga mauripeaga nõela. Ta silmad läksid märjaks, aga ta peitis wäärtasja ruttu laekasse, et sealt uuesti wälja wõtta, kui ta süda on üsna waiki ja kindel.

Lõpp.

Kaitsewäeteenistuse aja lühendamine.

Tehnilistes wäeosades kawatsetakse sundaega lühendada poolteiselt aastalt ühele aastale.

Tarwis tehnilisi eeldusi luua.

Kaitsewäeteenistuse lühendamisel poolteiselt aastalt ühele aastale Jaan Tõnissoni walitsuse päewil tõsteti mõnelt poolt suurt hädakisa. Hiljem nähti ära, et aastasest teenistusest meie rahwa hariduslikU tasapinna juures jatkub sõjaliste teadmiste omandamiseks sel määral, kui seda waja kodu kaitsmiseks.

Hiljem awaldati kaitseministeeriumi juhtiwate tegelaste ringkondadest arwamist, et tegewteenistust on wõimalik weelgi lühendada, ja nimelt tehnilistes wäeosades poolteiselt aastalt ühele aastale ja jalgwäes ühelt aastalt kaheksale kuule. Selles sihis alati ka mõnesuguseid eeltöid.

Mõne aja eest algatati kaitseministeeriumi ringkondades uus ümberkorralduse mõte, mille järele osa wahiteenistust ja isegi piiriwalwe funktsioone ajateenijate peale taheti panna. Sel juhusel ei oleks loomulikult wõimalust kaitsewäeteenistuse lühendamise peale mõelda, sest wahiteenistuse täitmiseks on tarwis suuremat ajateenijate peret.

Need ümberkorraldused pole tänaseni teostamist leidnud, kuna teiselt poolt sellele mitmeti wastu on waieldud; pealegi ei poolda seda kawa ka kaitseministeeriumi juhtiwad tegelased, waid wõtawad seda kui möödapääsematut hädaabinõu kawa.

Sellele waatamata on teenistusaja lühendamine siiski päewakorral seisnud. Kaheksale kuule teenistust lühendada langeb praegu igal juhusel pärwakorrast ära, kuigi edaspidiseks ajaks wastawaid eeltöid kawatsetakse jatkata. Küll on aga tõenäolisem tehniliste wägede nagu sidepataljoni, ühe osa pioneerpataljoni, merewäe, auto-tankide rügemendi jne. teenistusaja lühendamine poolteiselt aastalt ühele aastale. Sellekohaseid kawasid on kaalutud wiimastel aegadel kaitseministeeriumi juhtide seas, samuti ka teistes asjaomastes ringkondades.

Küsimuse selgitamiseks pöördus meie lehe kaastööline kaitsewägede staabi ülema kindral J. Tõrwandi poole, kes tähendas, et tehniliste wäeosade teenistuaja lühendamine lähemas tulewikus ei ole wõimatu. Küll aga on tarwis luua teatawaid eeldusi, eriti tehnilisel alal.

Wäljawaated aga ei puudu.

Narwa jõujaama kasutamise küsimus.

Eile andis majandusminister Narwa kose kasutamise asjus informatsiooni riigikogu rahaasjanduse komisjonile. Kose kasutamise asjus on wabariigi walitsus juba eelmistel aastatel wälja töötanud jõujaama kontsessiooni lepingu kawa. Seda kawa on wiimasel ajal mitmeti täiendatud ja muudetud. Kawa alusel on ka juba asjasthuwitatud ettewõtetega läbirääkimisi peetud. Seni ei ole aga weel mingit kokkulepet saawutatud, sest lahtine on weel küsimus, missuguse hinnaga peaks ettewõtja praegustele Narwa wabrikutele woolu andma. Nagu näha, ei ole selles küsimuses kokkuleppimine mitte kerge. Komisjoni liikmete poolt wõeti sõna lepingu üksikute punktide kohta. Awaldati arwamist, et lepingu kawa tuleks mõnes asjas muuta. Lõpuliku seisukoha wõtmine lepingukawa kohta otsustati jätta üheks järgmiseks koosolekuks. Kawa põhimõtetega tutwustame lugejaid homme.

Suezi kanali korrashoidmine.

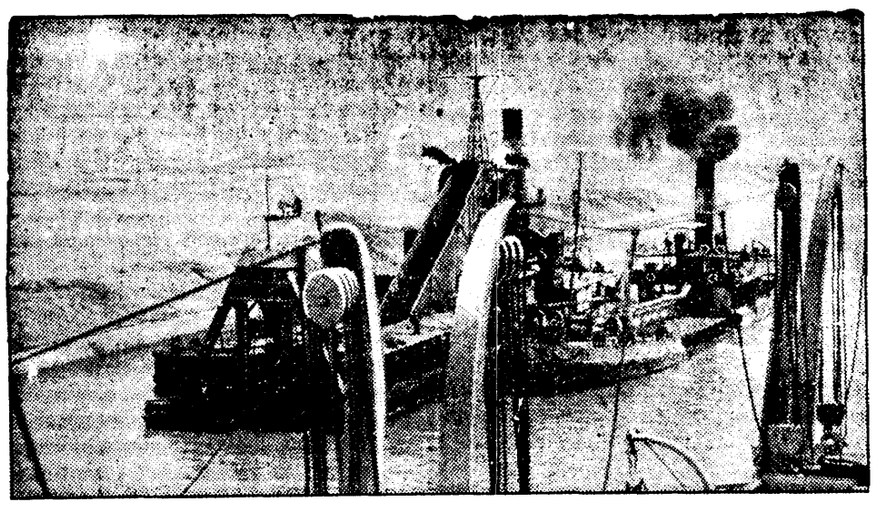

Süwendusmasin töös.

Tugewate ja suurte liiwatormide tõttu tuleb Suezi kanal, mis 60 aasta kestel tähtsamaks rahwuswaheliseks laewasõiduteeks muutunud, järjekindlalt süwendada.

Tee sillutamine E.-Soome kaubalepinguts.

Soome põllumajanduslikkude organisatsioonide esitajad tulewad Tallinna.

Nagu meile Helsingist teatatakse, on lähemal ajal Tallinna oodata Soome põllumajanduslikkude organisatsioonide esitajaid. Wiimastel oleks Tallinnas kokkusaamine meie põllumajanduslikkude organisatsioonidega, kusjuures kõne alla wõetakse Eesti-Soome põllumajanduslikU koostöö küsimused. Nagu kuuleme, wõetakse nendel nõupidamistel kõne alla ka Eesti-Soome wahel kaubawahetusse puututwad küsimused. Loodetawasti suudetakse neil nõupidamistel leida ühine keel, nii et kaubalepingu läbirääkimistel oleks wõimalik kergemini kokkuleppeid saawutada. See nõupidamine omab erilise tähtsuse just põllumajandussaaduste wäljawee alal, kuna praegu Soome põllumeeste ringkondades selle kaubalepingu wastu kõige ägedamalt waieldakse.

Soome delegatsiooni liikmed saabuwad Tallinna arwatawasti 16. dets. Nüüd on ka selgunud, et detsembrikuu kestel ei suudeta läbirääkimisi lõpule wiia. Enne pühi lahkuwad delegatsiooni liikmed arwatawasti Tallinnast. Läbirääkimisi jätkatakse jaanuaris, arwatawasti juba kuu algupäewadel.

Sindi paisu kasutamine.

Wabrikule antakse eesõigus.

Wabariigi walitsusel on Sindi wabrikuga lepingu sõlmimine käimas Sindi paisu kasutamise asjus. Pais wõib anda kogusummas 1880 HP. Seni on wabrik kasutanud 300—400 HP. Kewadel esitas wabrik walitsusele kawa, millega ta soowib kasutada 750 HP. Seega jääks wabrikust weel üle 1100 HP.

Kuid wabrikul on kawatsus tulewikus kogu paisu jõudu ära kasutada. Wabrik ehitaks 750 HP kasutamiseks sissesõidu 2 aasta jooksul, kuna ülejäänud jõu kasutamiseks järgmise 15 a. jooksul. Paisu kasutamiseks saaks wabrik 75 aasta peale. Peale selle tähtaja lõppu läheks jõujaam riigile, kui ta on omandanud ülemaalise jaama tähtsuse.

Eile informeeris sellest majandusminister riigikogu rahanduskomisjoni, kes otsustas ühel oma järgmisest koosolekutest walitsuse kawa kaalumisele wõtta. Küsimus tuleb arutusele kas neljapäewal wõi reedel.

Põllutööminister haige.

Põllutööminister A. Keremi terwis on niiwõrd halwenenud, et ta eile pidi woodi heitma.

Kõik

suitsetavad moodsaid ja maitsvaid paberosse

Suured ümberkorraldused Maapangas.

Asjaajamine ratsionaliseeritakse.

Maapanga juhatus on otsustanud panga asjaajamist põhjalikule rewideerimisele wõtta. Senine panga asjaajamise kord on näidanud, et panga operatsioonid on liiga keerulised. On wõimalik suurem osa üleliigseid wormaliteete ära jätta ja tööd mitmeti otstarbekohasemaks muuta.

Praegune asjaajamise kord ei wiida mitte üksi ametnikkude aega ja paberit, waid on ka panga klientidele wäga suured asjata wormaliteedid ette seadnud.

Panga juhatuse poolt on moodustatud komisjon, kes ametnikkude tööga tutwuneb ning selle järele ümberkorralduse kawa esitab. Kõik ümberkorraldused tahetakse weel käesolewal aastal lõpule wiia. Selle järele selgub ka maapanga ametnikkude koosseis.

Riigiteenijate wanusetasu.

Seadust tahetakse laiendada.

Eile käisid riigi- ja omawalitsuse teenijate keskorganisatsiooni esitajad teedeministri juures, andes üle märgukirja. Märgukirjas on öeldud, et riigiteenijate teenistuswanuse tasu seaduse järele ei kuulu selle seaduse alla isikud, kes saawad palka riiklistest eritarbelistest kapitalidest ja riigi ettewõtetelt wõi asutistelt, kes töötawad erieelarwete alusel. Sellele wastawalt ei ole wanuse tasu saanud teiste asutuste seas ka sadamatehaste ametnikud ja teenijad. Kuna sadamatehaste ametnikud ja teenijad on õigustatud teenistuswanuse tasu saama, siis paluwad märgukirja esitajad seda juba 1. aprillist alates teha. Kuid esialgu, kuni ei ole sadamatehaste eripõhikiri riigikogu poolt wastu wõetud, tuleks wanusetasu sadamatehaste ametnikkudele ja teenijatele ette maksta awansina.

Täna riigikogu koosolek.

Riigikogu juhatuse otsusel peetakse täna kell 5 p. l. riigikogu koosolek. Päewakorras rida seaduseelnõusid.

Rohuküla silla wajumine uurimisel.

Teatawasti hakkas Rohuküla uus sild wajuma, mistõttu teda enam kasutada ei saadud. Wajumise põhjuste selgitamiseks moodustati erikomisjon. Selle komisjoni uurimiste tulemusena on selgunud, et silla wajumise põhjuseks on olnud põhjakihtide wajumine.

Peekoni kindlustusseadus walmis.

Eile lõpetas põllumajanduse peawalitsus peekoni hindade kindlustusseaduse eelnõu wäljatöötamise. Seadus näeb ette fondi otstarbe, fondi moodustamise, fondi walitsemise ja lisatasu maksmise korra põllumeestele.

Seaduse täiendamiseks antakse wabariigi walitsuse poolt wälja määrus, kus peekoni hind normeeritakse. Peekoni hind on reguleeritaw wastawalt konjunktuurile. Nagu kuuleme, on praegu peekoni hinna alamääraks arwatud 84 schill. tsentner. Praegune turuhind Londonis on teatawasti üle 100 schillingu tsentner.

Kaitseliidu tegewuse arendamine.

Juhtiwate päälikute koosolek Tallinnas.

Eile algas Tallinnas kaitseliidu juhtiwate päälikute koosolek, mis wältab ka tänase päewa. Koosolekule esitati kõige pealt aruanded kohtadelt. Iga malewa päälik andis ülewaate malewa tegewusest, eriti wiimasel ajal.

Selle järele arutati weel õppustesse puututwaid küsimusi, eriti laskeasjanduse ja taktikalise wäljaõppe alal. Seati kokku wastawate õppuste kawa tulewase aasta kohta.

Lätist tagasi.

Läinud nädalal sõitis Eesti sõjakooli delegatsioon Läti sõjakooli pidustustele. Sõjakooli delegatsiooni juhatas sõjakooli ülem kolonel Trossi ning delegatsiooni koosseisu kuuluusid weel sõjakooli patarei ülem kapt. Kurg ning kaks kadetti.

Lätist tagasisõidumise puhul pöördusime delegatsiooni juhataja kol. Trossi poole, kes meie kaastöölisele tähendas, et wastuwõtt Lätis on olnud äärmiselt sõbralik. Meie delegatsiooni liikmed on Läti sõjakooli pidustustest waimustatud.

Lina wäljaweokontrolli seadus muutmisel.

Lina wäljaweokontrolli seadus on seni asjaomastes ringkondades sünnitanud palju asjata seeldusi. Korduwalt on selle kontrolli muutmist nõutud. Eile oli riigikogu rahaasjanduse komisjonis kontrolli seaduse muutmise seadus arutusel. Komisjon otsustas selle seaduseelnõu tähtsusega arwestades anda see wiieliikmelisse alamkomisjoni.

EESTI KIRJANIKKUDE LIIDU AJAKIRJA

„LOOMING“

tellimiste vastuvõtmine on alanud 1930. aasta peale **Tellimise hind on:** KODUMAALE: aastas — 15 kr., pooles aastas 7 kr. 50 s. VÄLISMAALE: aastas — 16 kr., pooles aastas 8 krooni Üksik nr. 1 kr. 75 s. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasut., raamatukpl. ja usaldusmehed üle maa. Toimet. ja talit. aadr.: Tartus, Noor-Eesti Kirjastus, Ajakiri «LOOMING».

Maapõue warandused tulewad päewawalgele.

Läänemaal leiti rahapada.

30. now. leidis Läänemaal Welise wallas Kurewere külas talupidaja P. Keller põldu kündes üsna maapinna lähedalt sawipoti, mis adraga purunes. Lähemal waatlusel selgus, et potis on hulk mitmesuguseid metall-keesid ja 5 kg hõberahasid, mis on pärit 15. ja 16. sajandist. Kõige wanemad rahad on pärit 1568. aastast. Peale rahade on weel palju 4-kandilisi hõbetükke, warustatud aastaarwudega.

Arwatawasti on warandus maapõue paigutatud 15. sajandi lõpul. Seega on rahad säilinud maas 300 aasta ümber. Sellest hoolimata olid hoidunud alles isegi mõned keede juures olewad lõngad ja niidid.

Leidja on asjad annud kohalikule konstaablile hoiule ning on nõus neid üle andma muuseumile, kui selleks soowi awaldatakse.

Muistsed kondid alusmüüri kaewamisel.

Märjamaa kihelkonnas Haimse wallas uue algkoolim. alusmüüri kaewamisel leidsid kaewajad umbes 2 jala sügawuselt 3 hästi alalhoidunud luukere. Kaewajate lähemal juurdlusel tuli ilmsiks laipadega omal ajal kaasamaetud relwad, pussid, pussituped ja kaelakeed. Nende järele otsustades on matusepaik pärit umbes 10. sajandist. Need leiud tõendawad weel kord ümbruskonna kultuurilisust ja jõukust muistsetel aegadel.

Wananew tüli Kauges-Idas.

Ida-Hiina raudtee endised direktorid.

Juba kauemat aega on Wene-Hiina konflikt meeli Kauge-Idas ärewil hoidnud. Niiud näib, nagu hakkaks tüli lõpuperiood lähenema, sest nõukogude Wenemaa ja Hiina wõimukandjate esitajate wahel on algamas läbirääkimised, mille eesmärgiks konflikti lahendamine rahulikul teel. Rahu jalule seadmise esimeseks tingimuseks nõuk. Wenema poolt on Ida-Hiina raudtee direktorite kohalt 11. juulil tagandatud ja Hiinast wäljasaadetud wenelaste Eismont'i (paremal) ja Jemtschanowi kohale tagasi nimetamine.

Riigimetsade tulud ja kulud.

Aastas tulu üle 7 miljoni krooni.

Riigimetsad on annud riigile alati suuri sissetulekuid. Need sissetulekud on küll üksikute aastate järele muutunud, kuid riigikassa on wõinud kindel olla, et need tulud ei jää saamata.

Riigimetsade tulu peaosa moodustab

metsamaterjalide müük,

mis tegi wälja 1927./28. aruandeaastal 95,7 protsent kogu metsade tuludest. Metsa kõrwalkasutusest saadawad tulud moodustasid eelmisel aastal 1,5 protsent kogu tuludest. Siia on arwatud karjatamised, heinakorjamised jne. Suurema tulu andis karjatamine — üle 68.000 krooni. Peale selle on riigimetsadel tulusid olnud weel maadest, wetest ja hoonetest jne. Kuid kokkuwõttes on need ikkagi kõrwalised ja wäikesed tulud wõrreldes metsamüügi tuludega.

Et saada ülewaadet riigimetsade tuludest ja kuludest, selleks toome järgmise tabeli, milles on näidatud aastate järele metsade

tulud ja kulud kroonides.

	Tulud.	Kulud.
1918. a.	543	195
1919. „	35.211	20.632
1920. „	1.042.889	511.696
1921. „	2.781.866	2.053.291
1922. „	5.432.632	1.377.312
1923. „	6.495.655	1.688.720
1924. „	6.648.982	1.928.741
1925. „	8.413.456	2.058.701
1926. „ 3 k.	2.573.239	866.078
1926./27. a.	7.940.111	2.280.864
1927./28. „	7.220.066	2.139.685
Kokku	48.584.653	14.425.921

Need on riigimetsade tulude ja kulude kohta ametlikud andmed. Kuid siiski nõuawad need andmed weel selgitust, et pilti saada, kui suuri tulusid on tõeliselt riigimetsad annud.

Meie teame, et riigimetsad on annud mõnesugustele ametiasutustele odawama hinnaga wõi isegi tasuta metsamaterjale. Peale selle on üle 60.000 aruniku saanud turuhinnast odawamalt metsamaterjali. Kui kõik need tasuta ja odawamalt andmised arwestada turuhinnaga, siis näeme, et riigimetsade tõelik tulu on märksa suurem, kui seda näitawad ametlikud andmed.

Iseäranis palju on riigimetsadel läinud maksma

asunikkude metsamaterjaliga warustamine.

1921. a. alates (eelmiste aastate kohta puuduwad üksikasjalisemad andmed) kuni 1927./28. aruandeaastani on asunikud saanud 332.106 kantsülda ehitusmaterjali. Selle metsamaterjali müügihind asunikkudele oli 3.677.778 kr., kuna aga turuhind tegi wälja 10.956.218 kr. Nõnda on siis turu- ja müügihinna wahe asunikkude kasuks olnud 7.278.440 kr. Kui arwesse wõtta weel waremad aastad, siis teeb see summa ligi 10 milj. krooni. Sellega on riigimetsad maareformiga asunikkudele annud metsamaterjali ligi ühe miljardi sendi eest odawamalt turuhinnast.

Kuid peale metsamaterjali andmise asunikkudele on riigimetsad aastate jooksul annud asunikkudele ka kümneid tuhandeid hektaare metsa ja jällegi turuhinnast odawamalt. Nõnda on siis tegelikult riigimetsade tulud palju suuremad olnud, kui seda näitawad ametlikud aruanded.

Peale selle on riigimetsade arwele kantud kulusid, missugustel ei ole õieti midagi ühist riigimetsade majapidamisega. Nii näiteks on kulutatud suuri summasid asunikkude metsahindamise peale, ilma et riigimetsad selleest midagi oleks saanud.

Kui wõrrelda riigimetsade tulusid kuludega, siis selgub, et **kulud teewad keskmiselt wälja 29,7% tuludest.**

On aastaid olnud (1921), kus see protsent on tõusnud isegi 73,8 protsendini. Kuid alates 1922. a. on ta jäänud püsima alla 30 protsendi.

Mõnelt poolt on püütud seletada, et kulude protsent tuludest olewat wäga suur. Muidugi mõista wäheneks see protsent siis, kui riigimetsadel ei oleks tulnud maareformi teostamise koormat kanda ja alla turuhinna metsamaterjali müüa. Kuid ka kõige selle peale waatamata ei saa öelda, et metsade walitsemine ja nende korrashoidmine on läinud palju maksma. Kui wõrrelda meie metsade kuluprotsenti teiste riikide metsade kuluprotsendiga, siis näeme, et meil on need kulud isegi wäiksemad kui mujal. Nõnda on kulude protsent tuludest olnud: Soomes — 51, Preisimaal 49, Baieris 46, Eestis 28, Wenes enne ilmasõda 27 ja endistes Liiwimaa kroonumetsades 18. Siit näeme, et meie ei sammu kulude suuruse mõttes sugugi eirinnas.

Ehk küll riigimetsad annawad suurt tulu, kuid metsade eest

kantakse wähe hoolt.

Riigikogu poolt on iga aasta metsade korrashoiuks määratud nõnda wäikesed summad, et nendega ei saa õieti midagi ära teha. Üldse on 1919. a. alates kuni wiimase aruandeaastani kulutatud maaparanduse töödeks 464.467 kr. Selle summaga on wõimalik olnud puhastada wanu kraawe 1032 km pikkuses ja uusi teha 315 km. Kui arwestada seda, et metsade peawalitsuse maa-ala on kogusummas 1.132.420 ha suur, siis peame küll ütlema, et need maaparandustööd on selle suure maa-ala kohta liiga wäikesed. Nõnda ei ole aastate jooksul wõimalik olnud ühtki kilomeetrit uusi kraawe kaewata.

Eriendlaste arwates

tuleks kuiwatustööde alal lubada krediiti wähemalt 300.000 kr. aastas. Sellest läheks siis 120.000 kr. magistraalide kaewamiseks ja korrashoiuks, 80.000 kr. wanade kuiwatuskraawide korrashoiuks ja 100.000 kr. uute kuiwatuskraawide kaewamiseks.

Kokkuwõttes näeme, et riigimetsad on annud iga aasta riigikassale suuri sissetulekuid, on aidanud maareformi teostamise raskusi kanda, kuid metsade seisukorra tõstmiseks ei ole aga kunagi tarwiliselt raha jätkunud.

1930 a. kalendreid

senini ilmunud:

Meie Matsi tähtraamat	—.30 s.
Maja kalender	—.30 s.
Eesti aadress-kalender	—.30 s.
Eesti Rahwakalender	—.25 s.
Raadioharrastaja tähtraama	—.50 s.
Tõnissoni tähtraamat	—.05 s.
Õige kalender	—.55 s.
Edu kalender	—.05 s.
Rebitava kalendri plokid	—.50 s.
Rebitava kalendri plokid	—.25 s.
Kontori kalender	—.70 s.
Igavene seinakalender	1.75 s.
Kalendri aluseid.	

„Postimehe“ raamatukauplus Tartus, Suurturg 16. Telef. 2-50.

Põllumajanduslikud laenud.

Mõningad wäärnähtused ja raskused.

Wiimaste aastate kestel on maale juhitud wõrdlemisi wäga suured summad mitmesuguste põllumajanduslikkude laenude nimetuse all. Oleks seda hakatud tegema täie rõhuga juba wabariigi algaastail, olekšid ka tagajärjed nüüd teistsugused olnud ja meil ei oleks tarwis olnud nukralt istuda mitme suurwabriku waremeil.

Kuid ka maalaenudel on omad hädad. Mitmelt poolt kuuldub, et põllumajanduslikkude laenudega on halwasti ümberkäidud — raha on sagedasti tarwitatud teisteks otstarweteks kui see oli ette määratud. Nõnda on mõnel pool maaparanduse- ja ehituslaenuga tasutud wekslei ja muid arweid, või raha lihtsalt tuulde lastud, maa ise aga on jäänud parandamata. Kui nüüd rewidendid asjale jaole juhtuwad hiljem, siis on tüli muidugi lahti ja laen nõutakse kiires korras tagasi. Niisuguseid ja teistsuguseid juhtumusi on peaaegu igas wallas ette tulnud ja tagajärg on see, et koht läheb haamri alla. Praeguste krediidiolude juures ei ole põllumehel wõimalik mitmesajatuhandelist laenu korraldada erapankade abil.

Põllumajanduslikkude laenude ülesandeks ei ole muidugi majapidamiste lõhkumine, niisamuti nagu ei saa Pikalaenu ja Maapangalt nõuda, et nad wäljalaenatud summade tarwitamise järelwalwest peaksid loobuma. Neid kahte on aga wõimalik niiwõrd kooskõlastada, et kellelegi kahju ei tarwitse siindida.

Eestkätt on tähtis, et kontroll laenude tarwitamise üle oleks algusest peale alaline ja kõwa. Kui meie inimesed ise ei suuda korda pidada, siis ei wõi nad pahaks panna, kui seda teewad teised. Laenu tarwitamine teisteks otstarweteks oleks täiesti wõimatu, kui laenu tarwitamise üle sagedat kontrolli peetaks.

Nüüd tekib aga küsimus, kes peaks see kontrollija asutus õieti olema — kas Maapank ise, riigimaade ülem, ringkonnawalitsej a wõi koguni kohalikud pangad, kust kaudu mõni liik laene wälja antakse? Mingit uut kontroll-aparaati selleks luua oleks lubamatu. Maapangal enesel aga puudub parema tahtmise juures wõimalus hulgalist klientide peret alaliselt silmas pidada. Sellepärast näib olewat otstarbekohane, kui järelwalwe pandaks wõimalikult niisuguste asutuste ja isikute peale ,kes maale lähedal ja laenutarwitajatega sagedasti kokku puutuwad. Wististi ei ole sel alal kõik wõimalused weel ära proowitud.

Mis puutub aga juhustesse, kus tuleb seista juba sündinud fakti ees, s. o. eriotstarbega laen on juhitud mujale wõi ainult osaliselt kasutatud määratud sihis, siis tuleks siin püüda päästa mis päästa annab. On näit. maaparanduse eeltööd juba tehtud, plaanid walmistatud jne., siis oleks kahju, kui see tuleks täielikult kasutamata jätta laenu tagasinõudmise tagajärjel. Teataw osa tulusid on kantud ja seda lihtsalt maha wisata oleks rahwamajandusliselt kahjulik. Siin peaks uusi tähtaegu ja kui tingimata tarwis, ka uut laenu antama, et kindla kontrolli all juba alustatud töid lõpule aidata wiia. Nirsugusel korral oleks wõimalik pikapeale terwet laenu tagasi saada ja laen oleks oma ülesande täitnud.

Sama maksab ka teiste laenu-liikide juures. Wägiwaldne tagasinõudmine häwitaks majapidamised, teeks õnnetuks hulga inimesi ja jätaks maa mõneks ajaks sõõti.

Nagu kuulda, leidub laenu wõtjate keskel ainult üksikuid, kes laenuga täies ulatuses on kurjasti ümber käinud. Suur enamus neist, kelle wastu laenu tagasinõudmisega esinetud, on siiski juba osa töid teinud ja kawatsewad neid jõudumööda jatkata.

Neid ei tuleks mitte häwitada, waid nendega peaks kannatlama ja tarbekorral neid weelgi toetama.

Samm tänawamüra kastamise poole.

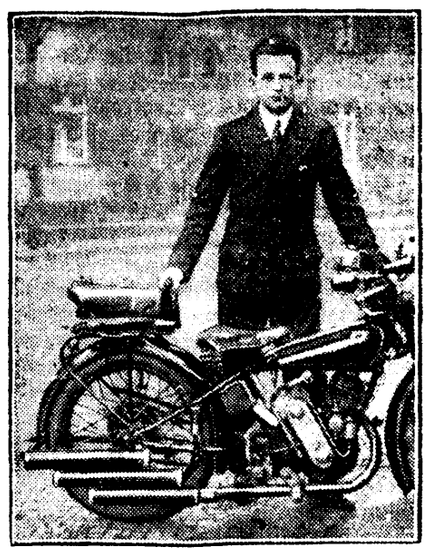

Leidur oma mootorrattaga.

Ühel noorel Berliini leiduril on õnnestunud walmistada niisugust mootorratast, mille mootor igasuguse mürata töötab.

Sildade korraldamine käsil.

Nõutakse sildade ülewaatust.

Teedeministeeriumi maanteede- ja ehitusosakonna poolt saadeti kõigile maawalitsustele ringkiri, milles palutakse kitres korras toimetada kõikide sildade ülewaatust. Eriti tähelepanu palutakse pöörata puusildadele ,mis enamjagu kõik meie teedele on ehitatud aastat 15 tagasi. Wiimasel ajal on jõuwankrite liikumine tunduwalt suurenenud. Ministeeriumi arwates on tarwilik ülewaatust toimetada, et ära hoida soowimatuid õnnetusi.

Wallakohtute tegewus ühtlustamisel.

Sise- ja kohtuministeeriumis on wälja töötatud wallakohtute tegewuse ühtlustamiseks juhatuskiri wallakohtutele. Juhatuskiri on saadetud seisukoha wõtmiseks kõigile rahukohtudele.

Väärtuslik pühadekink!

Preemiaid jagab «POSTIMEHE» raamatukauplus kõikidele nendele ostjatele, kes **jõuluni wõi uue aastani** ostab «POSTIMEHE» raamatukauplusest **Kr. 10.—** wäärtuses kirjutusmaterjali ja esitab seejuures kõik saadud ostutšekid **23.—31. detsembrini** «POSTIMEHE» raamatukauplusesse.

Tutwanege jagatavate pühadepreemiatega „POSTIMEHE" raamatukaupluse waateaknal!

Preemiate hulgas on hulk wäärtuslikke asju: «His Masters Voice» kohvergrammofon, raadio-aparaat, fibre kohvreid, naisterahva moodsaid käekotte, manikuürkarpe, rahataskuid, portfelle, suuski, uiske j. t.

Suurriikide waheleastumine Kauge-Idas.

Wenemaad ja Hiinat manitsetakse Kelloggi lepingu nimel rahule.

Wene-Hiina eelläbirääkimised jatkuwad.

Londonist, 3. detsembrist. (Trj.). Esimest korda pärast Kelloggi lepingu allakirjutamist on nüüd selle lepingu põhjal ka tegelikke samme astutud. Inglise walitsus üheskoos Ühisriikide walitsusega on ühenduses Mandshuurias walitsewa hädaohtliku olukorraga otsustamiseks ühiselt pöörduda Hiina ja nõukogude Wene walitsuste poole, et juhtida nimetatud walitsuste tähelepanu kohustustele, mida leping neile peale paneb. Teisipäewa hommikul awaldati Inglise memorandumi tekst. Memorandum on koostatud järgmistel põhijoontel:

Alates juuli kunst on Inglise walitsus huwiga ja tähelepanuga jälginud neid sündmusi Hiina ja Wenemaa wahel, mis tekkisid ühenduses olukorraga Mandshuurias. Läbirääkimiste kaudu juuli kuus astus ühisriikide walitsus samme, et juhtida Hiina ja nõukogude Wene walitsuse tähelepanu sõjast keeldumise lepingule, millele mõlemad riigid alla kirjutanud. Selle tegewiisiga ühines ka Inglise walitsus. Selle järele andsid niihästi Hiina kui ka Wene walitsused wormaalse ja awaliku kindlustuse, et kumbki riik muidu sõda ei alusta, kui talle kallale ei tungita. Praegu on leping 55 riigi poolt ratifitseeritud, juurearwatud ka Wenemaa ja Hiina. Nüüd ühineb Inglise walitsus ühisriikide walitsuse tegewiisiga, mille eesmärgiks juhtida wastaste tähelepanu sõjakeelu lepingu 2. punktile: „Lepinguosalised on nõus, et kõik üksikõik millise iseloomuga wõi päritoluga tülid ja konfliktid, mis kunagi tekkida wõiksid, lahendatakse eranditult rahulikul teel", ja awaldada tõsist lootust, et Hiina ja Wenemaa waenuliikudest sammudest loobuwad ja juba lähemal ajal leiawad wõimaliku olewat kokku leppida meetodi kohta, kuidas tekkinud tüliküsimust rahulikul teel lahendada. Inglise walitsus on arwamisel, et terwe ilma lugupidamine Hiina ja Wenemaa wastu oleneb tulewikus suurel määral sellest, kuidas nad oma pühamad lubadused täide wiiwad.

Samasisuline on ka Ühisriikide memorandum.

Inglise walitsuse sammust teatas esmaspäewal alamkojas wälisasjade sekretär Henderson. Ühenduses sellega esitati talle palju küsimusi praeguse olukorra kohta Hiinas. Pärast walitsuse otsuse teatamist seletas Henderson, et mis puutub sõjategewuse olemasolusse, siis niipalju kui temal teada, ei ole ei Hiina ega nõukogude Wene walitsus ühelegi walitsusele teatanud, et nad sõjajalal seisawad. Küsimusele, kas Hiina walitsus on pööranud Rahwasteliidu poole, wastas Henderson, et tema arusaamise järele ei ole Hiina walitsus astunud ühtegi kindlat sammu, et tüli Rahwasteliidu ette wiia. Ka ei pea Henderson seda esialgu soowitawaks. Wastawa küsimuse peale seletas Henderson, et teateid on tulnud mõlema poole rasketest kaotustest, kuid ei ole täpseid andmeid surmasaanute arwu kohta. Samuti ei ole ma saanud mingit kinnitust ajalehtede neile teadetele ,mis õnnelewad Hiina sõckaewurite tapmisest Dalainoris.

Wene-Hiina eelläbirääkimised.

Moskwast, 3. detsembrist. Tass'ile teatatakse Kauge-Idast: Harbiini diplomaatlik komissar Tsaiuntschen saabus Ida-Hiina raudtee juhatuse liikme Litschaotscheni saatel Gradekowo piirijaama. Ta seletas, et soowib kokku saada wäliskomissariaadi agendi Schimanowskiga. Temale on ülesandeks tehtud nõukogude walitsuse ettepanekute teostamise korra asjus läbirääkimisi pidada. Hiina komissar ja tema saatja said luba Nikolskisse sõitatuhu saabub Habarowskist Schimanowski.

Wälismaalaste puutumatus.

Inglismaa loodab, et Hiina ähwardus ei teostu.

Londonist, 3. detsembrist. (Trj.) Wastates alamkojas esitatud küsimustele tähendas wälisasjade sekretär Henderson, et Hiina walitsus on teatanud omast kawatsusest kaotada wälismaalaste eksteritoriaal-õigust alates 1. jaanuarist. Hiina walitsusel on teada, et Inglismaa soowib alata läbirääkimisi selle küsimuse kohta rahulikus ja sõbralikus waimus. Olemasolewate lepingute põhjal on põhjust arwata, et Hiina walitsus hindab lahtlemata õigel määral kõiki eelpool mainitud kawatsuse wastu kõnelewaid asjaolusid ega wii ka oma deklareeritud kawatsust täide."

Ka Prantsusmaa.

Pariisist, 3. now. Prantsuse walitsus pöördus nõuk. Wene ja Hiina walitsuse poole memorandumiga, milles mõlemaid üles kutsutakse Mandshuuria konflikti rahulikul teel lahendama, nagu seda nõuab Kelloggi leping.

Eesti kaubad Ühisriikidesse.

Ameerika eestlase tähelepanekud.

Ühisriikide ostujõuline turg on rohkesti huwitanud meie ärimehi ja ettewõtjaid. On tehtud ka üksikuid katseid ühe ja teise artikli toimetamisega New-Yorgi turule, kuid suuremat edu sel alal ei ole saawutatud. On huwitawad sellepärast eestlase Aleksi. Rosalk'i näpunäited selle kohta . A. Rosalk on asunud omal ajal 20 aastat Wenemaal, hiljem 4 a. Saksamaal ja nüüd juba wiis aastat Ühisriikides. Tegutseb iseseisma ärimehena ja lõpetab lähemal ajal ülikooli põllutöö alal. Wälis-Eesti ühingule saadetud kirjas kirjeldab ta sealseid olusid.

Kõige paremat minekut Ühisriikides loodab mr. A. R. Eesti kalakonserwidele (kilud, sprotid, skumbria, silmud jne.).

„Kala wäljawedu peab olema korraldatud mingisuguse ühisuse poolt, et neid turule ei ilmuks mitme isiku poolt", kirjutab ta. „Peab meeles pidama, et soolatud kala: kilu ja sprottide söójad on suuremalt osalt juudid, keda New-Yorgis üksi kaunis suur hulk — umbes 8 milj. Muidugi esinetwad Eestile wõistlejatena Läti, Saksa, Norra ja ka Rootsi oma saadustega. Sellepärast peab suuremat rõhku panema kauba headusele. Nii näiteks wajab meie kilude sissesoolamise wiis palju muudatusi. Ameerika rahwas ei soowi neid puhastada, ta ei sõö neid hobusemoodi palju, nagu wenelane, mispärast karp peab olema wäiksem. Wäga tähtis on karbi ilu ja reklaam on suureks toetajaks. Peaö ikka pidama meeles, et see on reklaami maa.

Karpil peawad olema wäga täpsalt peal nende sisaldusе kaal ja muud andmed.

Mitut hinda kiludel ega teistel kaupadel ei wõi olla, sest see tekitab segadusi. Kes odawama hinnaga turule sadab, saab kohut käia ja peab ikkagi tolli maksma, kõrgema hinna pealt plus trahw.

Head hinda wõiks saada ka meie kurkide eest, kui neid sisse soolata nii, nagu omal ajal Wenemaal soolati. Wõib olla on meie Petserimaa nende poolest rikas. Samuti annaksid seened head raha. Pohlamarjad ajaksid kokku kulda, kui neid aimult oleks. Ka tsement läheks, aga sellest ei tea ma lähemalt.

Katsusin müüa käsitöösasju, aga hariliikule wahwale on nad liiga kallid, suuremate meeste seka pole aga weel ükseb awatud.

Müüd on läbiwaatamisel uued tollimäärused ja seega ka tariif. Wõib olla, et tulewikus meie maa saaduste pealt tuleb suuremat tolli maksta."

Meie kaubanduse edendamisest riiklikul alagatusel on mr. A. R. õige halwas arwamises ja pajatab mõnegi kibeda sõna.

„Waatan Eesti asjale pessimistlikult, sest kellelgil pole aega, et siin upidada turule Eesti kaupa. Tehakse ainult politikat, et uuesti walitud saada. Ainuke lootus on meie meeste peale, kellel head lihaksed ja tubli terwis ning selle juures mõistus — need mehed tootwad mõne hea kopika Eestisse ja lootwad weel seal midagi, kui waha maksjudeks ära käest ei wõetaks. Tuleks lõpetada politikategemine ja üksteise mustamine, siis lööme kokku oma dollarid ja ehitame üles oma maa".

Mr. Rosalk jutustab juhtumisest, kus ta grupi Ameerika eestlastega (4 meest) pidanud tulema Eestisse 20.000-dollarlise kapitaliga, et alata kodumaal linnukaswatamist Ameerika wiisil. Mr. R. pidanud olema teaduslik juht ja sellepärast astund wastawale kursusele ülikoolis; olnud kanafarmis, kus peetakse riigi kontrolli all 40.000 kana (exaettewõte New-Yorgi lähedal). Kuid mingisuguse arusaamatuse läbi tembeldatud mr. R. metl kahtlaseks isikuks („kurjategija ja jäleta kadunud riigist teadmata kuhu", kuigi olnud taskus ministeriaalpass ja sellel märkus, et 5. now. 1924. a. üle piiri Walka astunud). Mr. R. on pahandatud ja kawatsus jäi katki. Müüd olewat ostmud maad Kaanadasse ja kawatseb järgnewal kewadel sinna asuda.

See wast ka põhjustaski mr. A. R-i eraekorralise meelepaha ja kibeduse, kuid peab tähendama, et seesugust meelepaha leidub paljudes jõukamates wäliseestlastes ja nii peab sellel ikkagi mingisugune põhjus olema.

Pealinn pühade eel.

Halb ennustus jõuluks.

Juba kuudetosin on jõudnud oma wiimasele numbrile. Aastakell hakkab lööma 12.

Ühenduses sellega on tõusnud silmapiirile lähedalolewad jõulurõõmud ja nende rõõmude eelkäijad — jõulumured. Nende päewade eelwärinaid juba tundub inimeste tegemistes ja toimitsemistes.

Esmaspäewa hommikupoolel juba oli näha esimest jõulupääsukest. On inimesi, kellel jõulupalawik juba nüüd lööb kõrgeid laineid. Nimetatud päewa hommikul juba keegi tuli wastu — päris keskmine haljas jõulukuuseke kõrwal. See oligi see esimene jõulupääsuke. Ja sel toob jõulud.

Wist mõni agar maamees juba tõi turule neid terwe koorma. Ning pereemad wiiwad nad koju. Wõib olla jõuluwanaks wotawatele lastele tõenduseks wõi tagatiseks, et jõulud tõesti pole enam kaugel.

Aga need ilmad, need ilmad... Pole neis weel midagi jõululähist. Jõuluks peab pankuma pakane, peawad olema lumised puud, peab olema hõbedast härmatist, peab rudisema lumi sammude ja jalaste all. Selline on igaühe nõue ilmataadile jõulude liginemisel.

Wist tänawu ei mõelda kinkida midagi sellist jõuluks. Hariliikult selge jõulukuu taewas peaks tooma natuke külma, kui pole soojendawat ja warjawat pilwetekki maa ja taewa wahel. Tänawu aga ei tule külma ka selgel ööl.

Selle eest udud matawad tihti pealinna. Tihti juba üle tänawa seisew maja tahab jääda udu peitu silmade eest. Toompea lippu ei nähta Pika Hermanni otsast alla. Ja ei tunne ära teiselt poolt tänawa äärest wastutulijaid.

Pole sugugi tarwis olla lendur, et maitseda pilwede maiku. Hallid pilwed on tinarasked ja wajuwad üsna maha. Õhu asemel hingad sisse pilwi.

On ka ilmu, kus tuleb taewast wihma ja lund segamini. Natuke weider küll, aga silmale näib siis nagu õhk sisaldaks eneses 99 protsenti wett. Selge wee wõi lume näol allalangewat ja udude ja aurude kujul paigalseiswat wett. Nii et mõnikord hingad sisse korraga pilwi ja wett.

Botnia lahes olewat jää ja Soomes 22 kr. külma. Oma 11 kraadi kõlbaks meilegi juba ära paariks ööks. Aga ei tule.

Möödunud talwel kohtasin pealinnas üht talutaati, kellega ajasin juttu eelolewast, nüüd juba mööda läinud moest. Et mehe ennustused, mõned kahtlemismomendid maha arwatud teostusid suwel peajoontes kõik, siis oli mul tema ennustuswõimete wastu kaswanud usku.

Ning eile nagu tellituna kohtasin teda jällegi. Turu ääres. Temap see oligi, kes tõi pealinna esimese koorma rohelisi jõulu kuuski. Rõõmustasin jällenägemisest, esiteks seepärast, et tema see esimene kuuskede tooja oligi ja teiseks selleks, et tahtsin küsida, kuidas jääb nende jõulu ilmadega. Kas saab natuke kõbedat kamarat maa peale wõi ei saa?

„Waata, see on teist tark, et tulete kohe kuuske ostma, nüüd alguses saab odawalt. Pärast kui tuleb ostmise aeg, siis lähewad kalliks, pange tähele."

Seda ütles see mees.

„Miks kalliks? Mida rohkem tuleb, seda madalam hind."

„Aa, pole nii. Waata pane tähele mu juttu ja ütelge siis pärast, kas ma waletasin wõi ei. Tänawu tulewad porised jõulud, wana aasta õhtul walab wihma kui piibupitsist."

„Tohoh?"

„Jah, pane aga tähele, nii ta läheb."

„Kas siis külma ei tulegi?"

„No olgu nii uue aasta ja kolmekuninga päewa wahel tuleb. Enne küll mitte."

„Aga kust sa tead seda asja?"

„Küll ma tean. Mul on kodus kõik suwised päewad üles märgitud kalendris ja tali tuleb ikka suwe päewade järele."

„Küll me waatame järele, kas wana-aasta õhtul sadab wihma wõi ei," ütlesin, kui kuusepuu ostjad wõtsid wanamehe kõnelewa suu oma teenistusse.

„Waadake jah ja siis pärast ütelge, kas waletasin wõi ei."

Ja nii mina nüüd tean, et pühad jäätwad poriseks. Pole küll kellegi ilus asi selle teadmisega rikkuda ka teiste tuju, aga peab siis üksi minu tuju olema halb?

Olgu teistel kah.

Peetrus.

Toimetusse saadetud kirjandus

O. Luts. Pankrot. Jutustus. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1929. a. 190 lhk. Hind 2 kr. 75 s. Oma uuemas jutustuses „Pankrot" jatkab meie wiljakas kirjanik pahede paljastamist, mis waewatwad ja õõnestawad praeguse eesti ühiskonda. Kuna see ühes eelmises ta teoses („Udu") oli alkohol, on see ses uues teoses kiro naise ja erootika järele.

M. Mõtslane. Külaotsa Hannes. Jutustus Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1929. a. 286 lhk Hind 3 kr. 75 s.

Teos on kirjutatud Mõtslasele omases rahwalikus ja ladusas keeles, on läbi põimitud tüseda huumoriga. Nii tohiks see „maapaas" olewa populaarse kirjaniku uuem teos saada wäga loetawaks raamatuks meie laiemale publikule.

K. Rumor. Kui Saara naerab. Nowellid. Noor-Eesti kirjastus. Tartus, 1929. a. 226 lhk. Hind 3 krooni.

Käesolewa nowellikogu, mis sisaldab nowelle „Teelahkmel", „Koolmeister Sangwars", „Jutt tollest, kes argipäewa riietuse all kannab kronni ülikonna", „Pankrott", „Perpetuum mobile" ja „Püksid", aineks on peaasjalikult mehe ja naise wahekorra käsitlemine. Rumor tõendab oma uue koguga, et ta oskab seda küsimust käsitleda eluliselt, jõuliselt, wõiks öelda naturalistlikult, kuid siiski täiesti kunstipäraselt.

A. Tammann. Widriku parun. Romaan. „Noor-Eesti" kirjastus, Tartus, 1929. a. — 160 lhk. Hind 2 kr. 25 s.

A. Tammanni esikromaan „Widriku parun" esindab meile peategelasena inimest, kelle ülemaks püüdeks on raha ja wara. Olgugi et seda tüüpi meiegi kirjanduses on ka warem käsitletud, on Tammann siin omalt poolt mõndagi uut tähele pannud. Ja kirjanik on jaksanud luua tõesti jõulise, tõsist poolehoidu äratawa kuju, mis iseranis romaani lõpupoolel oma elutraagikaga lugejais esile kutsub suure kaastunde. On paiguti otse haarawaid kohti.

Lennukiga üle lõunanaba.

Byrd ja ta kaaslased (ülewal, alates pahemalt): McKinley, Bernt Balchen ja Harold June.

Byrdi õnnestunud lend lõunanabale äratas tähelepanu terwes maailmas. Kui Byrdi nimi juba warem jäädawalt polaarmaadeuurimise ajalukku oli kirjutatud, siis on tema nime juure lisandunud weel tema kaaslaste ekspeditsiooni päewapiltniku kapten McKinley, lendur Bernt Balcheni ja raadiotelegrafist Harold June'i nimed.

Lend, mille üksikasjad seni ajakirjanduses weel põhjalikumat walgustamist ei ole leidnud, kestis 15 tundi 53 minutit, missuguse aja kestel 2500 kilomeetrit ära lennati. Peaaegu terwe lennu ajal oli päikesepaisteline ilm ja puudus udu, kõige hädaohtlikum waenlane polaarlendudel. Tänu ilusale ilmale ja õhu selgusele said Byrd ja tema kaaslased selge ettekujutuse ja ülewaate lõunanabast ja selle ümbruseest 100 kilomeetri ulatuses.

Auetüübiline wedur.

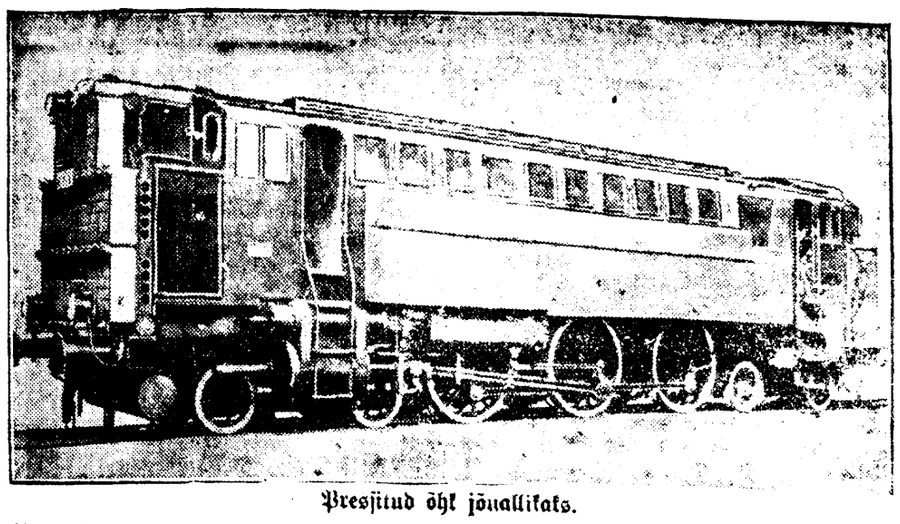

Pressitud õhk jõuallikaks.

Neil päewil wõeti Saksamaal tarwitusele uus wedur, mis Dieselmootori abil töötab. Kuna Dieselmootor omalt iseloomult hariliikul kujul weduri juures kasutamiseks kõige soodsam ei ole, siis kasutatakse uue weduri juures jõuallikana pressitud õhku. Auetüübiline wedur on 1200 hobusejõuline. Esimesed proowisõidud, mis Eslingeni ja Augsburgi wahel peeti, näitasid selgesti auetüübilise weduri paremusi.

Puudused maanteede korrashoius.

Seni pole omawalitsused erimäärustega teede korrashoidu kindlustanud.

Maanteede korrashoiu küsimus on aastaid kestnud kõneluste järele lahendatud. Esimese klassi teedel on naturaalkohustus kaotatud ning teede tegemine antud omawalitsuste hoolde. Riik omalt poolt on esimesel aastal määranud eelarwe korras 3 miljonit krooni. Peale selle annawad omawalitsused teede korrashoiuks teatud summa, mis mitte wäga wäike pole.

Wiimasel aastal on uue maanteede seaduse alusel meie teede korrashoiu alal palju ära tehtud ning meie teed on muutunud ka paremateks. Esimese ja osalt ka teise klassi teed on juba kohati kümnete kilomeetrite kaupa laudsiledateks tasandatud. On juurde ehitatud uusi killustikuteesid, wanu parandatud, uued tee kraawid kaewatud, käidawamatele teedele teetähised pandud jne., mis kõik on maksma läinud miljoneid.

Ühenduses seega on ka omawalitsuste töö suurenenud. Tuleb tähendada, et omawalitsused küllaldaselt hoolt teede eest on kannud, kuid mis on piirdunud peamiselt teedetegemise tehnilise külje täitmisega. Selgetaw on see seega, et esimesel aastal tuli luua kogu teedetegemise aparaat ning see tööle rakendada.

Nüüd, kus teedetegemise aparaat walmis, tuleks omawalitsustel hoolitsema hakata ka selle eest, et teede tarwitamine sünniks kindla korra järele, selles mõttes, et kordaseatud teed ka pikemat aega püsiks ja et teesid liiga suurte koormatega ei lõhutaks.

Sest on ette tulnud juhuseid, kus lühema aja kestel on tee liiga suurte koormate weo all muutunud täitsa läbipääsematuks. Lühikese aja kestel, umbes paari kuu kestel, on kiwiteest järele jäänud ainult porimülgas.

Meie maanteedel liiguwad sõidukid enam kui 3 tonnilise koormatusega. Loomulik, et säärase raskuse all tee kannatab. Ning kui säärase koormatusega sõidukid liiguwad mõne wabriku läheduses õige sagedasti ja täiskummidega, siis muutub isegi kõige parem tee kõlbmataks.

Meil on paljud teed bitumineeritud. Praegu pole mingit kindlustust, et kalliks maksma läinud tee paari raske masina ülesõidul kõlbmatuks ei muutuks. Õhukene bitumini kord ei kannata wälja isegi traktori liikumist, kui sellele on masina edasiweol rataste külge kinnitatud põik haagid wõi rehwid. Need on ainult üksikud näited. Siin wõiks weel nimetada ka teisi asjaolusid, nagu kraawide, trumpide korrashoidu jne., mille korrashoiu kindlustamiseks seni üksi omawalitsus pole samme astunud, millede kordaseadmine aga siiski on nõudnud suurt waewa ja kulu.

Maanteede seaduse järele on antud omawalitsustele õigus erimäärusi wälja anda liikumise normeerimiseks ja teede korrashoidmiseks.

Seni ei ole üksi maawalitsus seda õigust kasutanud. Ometi on see tarwilik ning sellest on huwitatud laialdased hulgad, kes maanteede heaks maksu maksawad ja eestkätt suuremad tee tarwitajad põllumehed ja paljud teised.

Erimäärused wõiwad kitsendusi tuua ainult üksikuile. Siin aga tuleb arwesse wõtta seda, et teede korrashoid on küllalt kulukas. Paljalt ühe kilomeetri esimese klassi kruusatee parandamine tõuseb 45 tuhande sendini, killustiktee 1 km parandus läheb maksma 18—22 tuhande kroonini. Kui neid kulusid arwesse wõtta, siis on selge, et kodanikkude huwides on tarwilik erimäärustega kindlustada, et kordaseatud teed ka korras püsiksid. Wõib loota, et omawalitsused, kelle hooleks maanteed on antud, erimääruste wäljatöötamisele peatähelepanu asuwad. B. J.

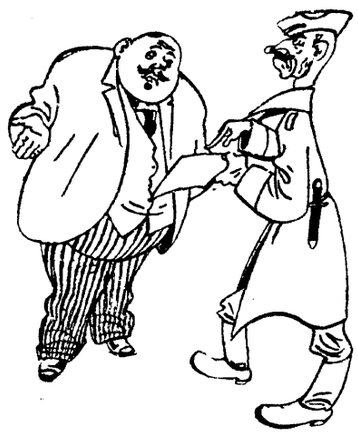

Maksujõuetus.

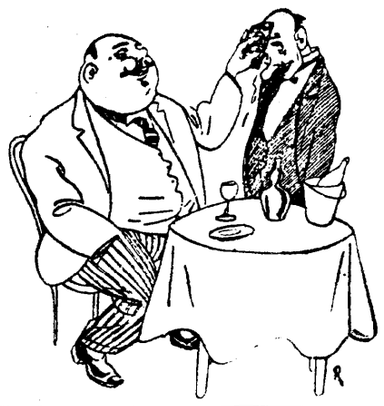

Koer maadeuurija kaaslasena.

Koerte tähtsus Antarktise uurimisel.

Kuigi lennuk on tunginud Antarktisse, tunnes sellega uut tehnikat polaarmaade uurimisse, ei ole weel koerte tähtsus polaarmaade uwastamisel kadunud. Praegugi liiguwad Byrdi lõunanaba ekspeditsiooni koerterühmad mööda Rossi jääbarjääri, jättes sinna toiduainete tagawarad, sest lähemal ajal alustab samal maa-alal tööd geoloogiline ekspeditsioon.

Antarktise uurimise ajalugu on inimeste ja koerte eepos. Loosse on segatud ka wäikesed ponid, kellel siiski selles külmanud üksilduses suurt tähtsust ei ole. Scott, Shackleton, Amundsen ja Mawson on koeri suurema wõi wähema eduga kasutanud. Kapten Robert Falcon Scott, esimene mees, kes Antarktiisi jäisesse kindlusse tungis, tegi seda koerte abil. Tema koertest ei jõudnud aga üksi tagasi. Amundsen sõitis suurema osa oma 1900-miililisest reisist Antarktises koertega, tõustes selle juures 10.000 jala kõrgusele polaarkiltmaale. Mõned Amundseni koertest reisisid teist korda ühes Douglas Mawsoniga lõunanabale tagasi.

Antarktise talwe kestel hoidis Byrd oma koeri kohtades, mis olid lumme kaewatud. Iga koer oli ahelas omaette puuris, sest muidu ei suudeta neid hoida nende suuremast lõbust — kiskumisest.

Kui Scotti mehed 1902. a. Antarktisel maandusid, ei teadnud nad weel, kuidas koertega ümber käia, nende eest hooli seda ja neid toita. Shackleton, kes Scotti esimese ekspeditsiooni koosa oli teinud, arwas, et ponid on wastuwõetawamad kui koerad. Sellepärast wõeti tema ekspeditsioonile peale ponide ainult wähe koeri kaasa. Ponid ei pidanud aga kuigi kaua wastu ja siis alles selgus koerte otstarbekohasus.

1911.—1912. a. Scotti ja Shackletoni ekspeditsiooni aegu pani Amundsen kõik lootuse koertele, Scott aga mitte. Lõpuks osutus Amundsen wõitjaks. Neid Amundseni kogemusi ja teadmisi kasutab ka Byrd suurel määral oma praegusel ekspeditsioonil. Amundseni koerad olid tõesti kiiduwäärt. 1860 miili wedasid nad kuulsat maadeuurijat — Framheimist, praeguse Wäike-Ameerika lähedal, lõunanabale ja tagasi. Minek sündis 15-miililise kiirusega ja tulek 22-miililise kiirusega päewas. Reisilt, mis 99 päewa kestis, tuli tagasi 11 koera, kellest Amundsen hiljem mõned Mawsonile kinkis, kes nendega uuesti Antarktisesse rutias.

Päew Leningradis.

„Nälg tõi kommunistid, nälg wiib nad ka ära“.

(Neil päiwil Wenemaalt saabunud eestlase jutustus).

Turul tekib imelik pilt. Liha pole näha kugugi. Seda iseenesest saab seletada liha puudusega, aga ometi turul müüakse wabalt loomade jalgu ja sisikondi. Kui on palju, siis pidi ju olema ka liha. Aiman küll, kuidas see asi wõib siin olla, aga lähema selguse saamiseks pöördun ühe kopsu-maksakauplejа poole.

„Kas teil liha ei ole?“

„Ei ole ju, teate isegi,“ ütleb kaubanaine wastu päris kurjalt.

Lõpuks tagasihoidlikul jutuajamisel selgub, et liha asi on ka riigistatud. Liha jagatakse wälja eesõigustatulile, jalad ja rupskid antakse turule müüa. Neid ostab siis kodanik, kellel pole õnn olla millegikaudu eesõigustatud seisukorras.

Muidu turul oli kaunis palju aiawilja, kurke, õunu ja muud niisugust. Need olewat ainukesed asjad, mis jätetakse talupojale wabamüügiks, wili aga wõetakse ära. Seepärast talupojad olewatki wiljakaswatuses muutunud tagasihoidlikumaks. Talupojad tegewat seda teadlikult. Esiteks seepärast, et pole kerge olla kulakkide nimekirjas, teiseks selles, et talupoegadel olewat usk, et nälg tõi Wenemaale kommunismi ja nälg selle ka wiib. Wene rahwas ei pidawat praegust korda, ikka weel jäädawaks, waid ootawat, et peab tulema uus kord — nowõi stroi. Selle all mõeldakse midagi wana korra taolist, kuigi sõna „wana kord“ ei tarwitata.

Tuleb tähelepanu katsuda ka ise midagi osta. Waja waadata, kas see leiwasaamine tõepoolest on nii raske nagu wenelased ise kaebawad.

Juhatatakse kondiitriärideste. Seal juhtuwat olema niisugust asja ka wabal müügil. Astun sisse esimesse niisugusesse ärisse. Ei ole, mitu päewa pole olnud leiba ei saia. Ehk kui saabki, siis on ette tellitud ja saawadki ainult ettetellijad.

Neljandast poest juhatati wiimaks jällegi tagasi Wassili saarele. Sealt ühest poest sain osta poole naela saia, makstes selle eest 30 kopikut, see on meie rahas 60 senti. Aga sõõmiseks see oli ikka kõlbmata küll. Katsusin selgitada, missuguseid lisandusi selles oli, kuid pärast ühel tänawa nurgal ei pidanud wastu ja andsin selle kerjusele, kes „saiatükki“ saades pani mulle järele waatama nagu hullumeelsele wõi wiirastusele wanast ajast.

Ei oleks wõinud kunagi kujutella, et Peterburi kunagi saab jäädа nii wõõraks. Üheski wõõras linnas ei tunne niisugust õudset üksindust kui Leningradis tänapäewal, kui satud sinna wälismaalt. Leiaks ühegi tuttawa.

Niimoodi mõtiskledes olen jõudnud sadamasse Masljanoi Bujaani. Elu siingi on juba waibunud talwe ootel. Siin-seal tehakse midagi laewade ümber, siin seal käib Sowtorg floti merimehi.

Kusagil kuulen madruste keskel eesti keelt. Ometi kord satun eestlastega kokku. Astun ligi ja hakkan rääkima. Küsin kõige pealt, kas nad ei tea, kus siin linnas elawad need ja need.

Madrustest üks oli taibanud, et olen Eestist. Ja ta esitas mulle kohe sellesisulise küsimuse.

„Olen Eestist jah.“

„Mis asja te siin ajate?“ küsis madrus õige uuriwalt.

„Noh, niisama...“ katsusin jutustada oma sõidu sihti.

Madrused aga kõhatawad ja kahtlewad.

„Lähme minema,“ ütlewad teineteist warukast ja kaowad sõnalausumata.

Alles pärast sain kuulda, et olewat wäga riskant asi juteldа wälismaalasega. Wõid sattuda kahtluse ja salajase järelwalwe alla ja kes teab weel mis tõik.

Siigisõber ongi jõudnud öelda. Siin pinuna kolamisest näljases ja turwas linnas tulen oma öömaija. T. R.

Kiwisüsi — wõitluses olemise eest.

Üldise iseloomuga põhjused raskendawad Inglise walitsuse jõupingutusi weelgi.

Inglise sotsialistliku walitsuse jõupingutused sõeküsimuse lahendamiseks juhiwad uuesti tähelepanu selle kütteaine kurbadele wäljawaadetele kaasaja ja lähema tulewiku tehnikas ning majanduselus.

Kui sellelt seisukohalt küsimust waadelda, siis on wähem tähtis see, kas mäemees töötab 7½ wõi 8 tundi päewas, kui raudne tõsiasi, et kiwisüsi, see „must teemant“, on kibedas wõitluses oma olemasolu eest.

Mootor ja aurumasin ühes auruturbiiniga — nende wahel käib pöörane wõitlus ülewõimu pärast. Siit siis ka see pidew kriis rahwuswahelisel kiwisõeturul, mille lõppu näha pole. Wõtkem uuem Lloydi register sepdembri wäljaandes, siis näeme piltlikult, kuiwõrt auru energia on pidanud taganema wallast, kus tema oma hiilgesaawutused on omandanud — laewandusest. Registri andmete järele on mootorlaewade hulk 3240, nende tonnaaž 6.600.000 t., ehk jälle wõttes suuremate üksuste arwu tema üldtonnaažhilt: 146 laewa — kuni 6000 t.; 146 üksust 8—15.000 tonni ja 26 laewa moodustawad üle 15.000 t. ookeanihiiglasi.

Wedela kütteaine, nahwta, tarwitus, mis 1914. a. palju üle 1 milj. tonni ei ulatunud, kerkis 1929. a. septembri alguseni 19,5 milj. tonnini. Meie ei puuduta siin auto, traktori ja teisi motoriseeritud alasid, mis lahutamatult meie ajawaimuga seotud.

Mis on loomulikum kui see, et kiwisüsi kui energiallikas ennast wõitlusesta alla ei anna ja kogu tehnika wõrratuid jõupingutusi teeb, et auru elawa jõu maksimaalse tulukuse rakendamises uusi enneolemata wõimalusi kombineerida. Siin taganeb aurumasin auruturbiini ees. Weel mõni aasta tagasi oli Belgia 10.000 kwt. auruturbiin kui oma ala hiilgesaawutusena sensatsiooniks — nüüd ehitatakse hariliku nähtusena 20, 30 ja 50.000 kwt. wõimsusega müürakaid.

Ookeani tagant tulewad weel rekordsemad arwud. Seal ehitab firma Brown Boveri New-Yorgi Hell-Gate elektritsentraalile 160.000 kwt. ja firma Westinghouse 165.000 kwt. wõimsusega turbiine. Kõik need ületab aga American General Electric Co poolt State Line jaamale ehitataw 208.000 kwt. turbiin.

Rööbiti sellega sammub ka aurukatelde ehituse tehnika, mis wõimaldab ülekuumendatud ja ikka suureneva rõhuga auru tarwitamist ette wõtta. Jällegi oli mõne aasta eest sensatsiooniks, kui ilmus 50 atmosfääri rõhu all töötaw turbiin müügile, nimelt Belgias. Warsti järgnesid 60 atm., siis 80 atm. ja 100 atm. auruturbiinid, ja müüd hiljuti jällegi Belgias 200 atmosfääri rõhunisega üksus!

See wõrratu suurte rõhkude kasutamine masinaehituse tehnikas esitab reuale ja terasele ootamata suuri eeltingimusi. Pole mõgede taga aeg, kus raua ja terase sortide arwu wähime kõrmedel üles lugeda — nüüd on terase erisortide arw, mis moodne masinaehituse tehnika nõuab, üle 60 tõusnud. Kogu ühisriikide terasetoodang on 5,65 proti. erisortide toodang.

Suuremate auruturbiinide hüwed on wastuwaidlematud. Nad wajawad eestkätt wähem ruumi, wähemaid katlamajade dimensioone, wähemaid hulkasid metalle enda loomiseks, mis kõrgete rauа- ja terasehindade juures mitte üksköikne pole. Nende aurukulu kwtunnis on wõiksem, järelikult wähemad ka küttekulud normaalsetel tegewustingimustel.

Pulweriseeritud küte omakorda wõimaldab alawäärtuslikkude kütteainete liikide kasutamist läbi wiia. Selleşt siis ka see ümberorienteerumine auruturbiinile, mis kõikjal käimas ja erilise hooga Ühisriikides wäljendub. Wiimases oli 1927. a. lõpul 24,5 milj. HP auruturbiine installeeritud, kuigi see alles 1907 üle 500.000 HP ei tõusnud ja weel 1922. aastal üle 12,5 milj. HP ei ulatunud. Ühes kogumõimega kaswas peadpööritewalt ka üksuste arw: 1907. a. — 500; 1922 — juba 2250 ja 1927 — 3000 üksust.

Mis saab aurumasinast? On ta iga loetud, nagu paljud kinnitawad, ja nende dimensioonide tõus 10.000 kwtile ainult hiilgus enne kadumist?

Kes teab. Põhja Ameerika Ühisriikides aga on nende kogumõime wahest 700.000 HP ümber, mis weel 1902. a. wõrdus 900.000 hobusejõule.

Tugewaks konkurendiks kiwisõele on teatawasti ka kangewa wee energia kasutamine, mis Ühisriikides 10,5 milj. HP on jõudnud, Euroopas aga 12,0 milj. HP. Kui lisame lõpuks juure, et auto- ja omnibuseliinid igalpool raudteeliinide rentabiliteedi alla surwad, mis omakorda kogu transportasiandusses revolutsiooni määratute majandus-sotsiaalsete tagajärgedega esile kutsub, siis näeme, millist wõitlust olemise eest tuleb sõel pidada oma eluõiguse eest.

Neli suuremat inglise raudteeseltsi näitawad oma aastaaruannetes 1928. a. suwekuudel reisijate weos wähenemist 9 prot. ja kaubaweo langust 5 prots. wõrra. Rootsis on lõhkumisel wanem ja mitte kaua tagasi weel tulukam Hoer-Hoerby raudteeliin — mootortransportdi wõistluse tagajärjel. Kuiwõrt see wastu kajastub kogu raudteeasjandusega seotud tarwitajaskonnas, on eneseestki mõista.

Neid nähtusi arwesse wõttes on arusaadaw Inglise walitsuse piiud kogu kiwisõe probleemi rahwuswahelise käsitluse aineks teha. Kuid ühtlasi järgneb sellest ka, kuiwõrt raske on küsimust koduste abinõudega lahendada, eriti weel siis, kui, nagu käesolewal juhusel, kiwisõe wäljawaadete üldine tumestumine selleşt produktsiooni meetodite mahajäämisega paljude teiste maade omast.

Balti riikide majanduskonwerentsi kawa.

Eesti delegatsiooni koosseis ei ole weel kindel.

Eesti, Läti, Leedu kaubanduse ja tööstuse esitajate teise konwerentsi kawa on kokkuseatud. Konwerentsi tööd alatakse laupäewal, 7. detsembril kl. 11 hommikul rahwusrühmade esimeeste eelnõupidamisega. Kell 12 toimetatakse konwerentsi awamist ja päewakorra läbiarutamist. Õhtul korraldab eesti rahwusrühm omalt poolt „Estonia“ punases saalis lõuna.

Pühapäewal, 8. detsembril jatkatakse konwerentsi tööd kell 10 hommikul.

Õhtupoolikul korraldab konwerentsi esimees omas korteris wastuwõtu.

Konwerentsi Läti ja Leedu delegatsioonide koosseis on juba kindlaks määratud. Lätist sõidab konwerentsile 43, Leedust 7 delegaati, seega kokku 50 esitajat.

Eesti delegatsiooni koosseis on praegu lõpulikult selgitamisel. Suuremad organisatsioonid ei ole weel oma esitajaid walinud.

Täna wõi homme selgub delegatsiooni lõpulik koosseis.

Hädaabi tööde kawa 3. lugemisel wastu wõetud.

Eile wõeti rahaasjanduse komisjonis 3. lugemisel wastu lisaeelarwe nr. 1., mille järele hädaabitöödeks saab 893.950 kr. Sellest langeb Tartule — 76.600 kr., Tallinnale — 104.401 kr., Narwale — 30.500, Nõmmele 29.70, Wõrule — 18.300, Wiljandile 2500, Pärnule 15.400, Walgale 7000. Peale selle on ettenähtud nägemata kuludeks 13.300 kr.

Üldse tahetakse hädaabi tööde näol 561.898 tööpäewa teostada.

Uued stipendiumid hõimudelt.

Helsingi üliõpilaskonna 2 toetust.

Nagu Helsingi üliõpilaskond teatawaks on teinud, wõetakse sealse üliõpilaskonna 1930. a. eelarwesse eestlastest-üliõpilastele õppewõimaluste soodustamiseks wennasmaa pealinnas 2 stipendiumi à 6000 Smk.

Stipendiumidele kandideerimise tähtaeg on 10. detsembril. Selle juures wõiwad kandideerida kõigi teaduskondade üliõpilased, kui ka ülikooli lõpetanud isikud, kes edasiõppida tahawad.

Samuti awaldatakse Helsingi üliõpilaskonnas lootust, et wõimalikuks saab muretseda eelpool nimetatud stipendiumidele juure weel 3 samasugust. Eesti üliõpilastele edasiõppimise wõimaldamiseks.

Etsliku arwamise ärahoidmiseks

nagu kawatseks diwiisiülem kindral N. Reek pensionile minna, wõime siinkohal seletada, et kindral Reegil seda kawatsust ei ole. Kindral Reek põdes wabadussõja ajal raskel kujul soojatõbe, mille tagajärjed end pärastpoole on awaldanud. Wiimase lõikuse ja haiguse puhul konstateerisid arstid ja arstlik komisjon, et see haigus on otsekohene tagajärg wabadussõja ajal läbipõetud tüüfusest. Praegu on kindral Reegi terwis rahuloldaw.

Maawalitsuste nõupidamine.

11. detsembril on teedeministeeriumi kokkukutsutud maawalitsuste esitajad nõupidamisele, kus kaalumisele tulewad põhjapanewa tähtsusega teede alasse puutuwad küsimused.

Helweetsia uus riigijuht.

Bernist, 2. detsembril. Helweetsia rahwusnõukogu walis senise abiesimehe Graberi oma esimeheks.

Kuningas külastab paawsti.

Roomast, 3. detsembril. (Trj.) Itaalia kuningas teeb 5. detsembril Watikani ametliku külaskäigu paawstille.

Uputus Inglismaal kaswab.

Kõik jõed paisuwad üle kallaste. Torm wäinal.

Londonist, 3. detsembril. (Trj.) Esmaspäewal walitsesid Inglise saartel wäga halwad ilmastiku olud. Sadas wihma ja tuule kiirus tõusis mõnikord 50—60 miilile tunnis. Põhjuseks oli suurema madalrõhkkonna tekkimine Atlandi ookeanil, millele wõrdset õhujurwet wiimati 50 aasta eest nähtud. Lamanche'il walitses tugew torm ja laewaühendus mandriga suudeti ainult suure waewaga korras hoida. Aurik „Canadian Transport“ saatis wälja S. O. S.-hüüdeid, mille tõttu Weymouthi ja Swanage päästepaadid merele sõitsid ja mitmed aurikud Lamanche'il omi sihte muutsid. Tuule muutuse tõttu õnnestus aurikul siiski omal jõul hädaohtlikust piirkonnast wälja jõuda. Kaks Hollandi pukseerlaewa wiisid tormis tüüri kaotanud õli-tanklaewa Falmouthi sadamasse. Kalalaewad ja wäikesemad laewad ei lahkunud terwe päewa kestel sadamast.

Rasked wihmahood, eriti Lääne-Inglismaal tekitasid mitmel pool uputusi, sest wiimaste sadude tõttu on peaaegu kõik jõed üle kallaste tõusmas.

Wastolud Poolas.

Wastasrind ei anna järele.

Warssawist, 2. detsembril. Seimi kokkuastumise eel on politiline õhkkond Warssawis jälle pinewaks muutumas. Wastasrinna erakonnad on otsustanud juba esimesel koosolekul esineda resolutsiooniga, milles walitsusele umbusaldust awaldatakse.

Arawitschus siseminister.

„Kõwa-käe“ Musteikise järeltulija ametisse kinnitatud.

Kaunasest, 2. detsembril. Wabariigi presidendi dekreediga wabastati ametist senine siseminister kol. Musteikis. Ühtlasi anti temale suurwürst Gedimini ordu aumärk. Uueks siseministriks nimetati senine Olita kreisiülem Arawitschus.

Läti-Prantsuse kaubanduslikud läbirääkimised.

Pariisist, 3. detsembril. (Trj.) Neljapäewal, 5. detsembril algawad Pariisis Läti-Prantsuse läbirääkimised kaubalepingu asjus.

Hoop Mostwale Ameerikast.

Senatis nõutakse Ukraina tunnustamist iseseiswa riigina.

Warssawist, 3. detsembril. Poola politilisteş ringkondades ärataб määratut tähelepanu mõnede Ameerika senaatorite otsus, mis nõuab ameeriklastelt Ukraina tunnustamist iseseiswaks riigiks. Kui senat senaator Copelandi sellekohase ettepaneku wastu wõtab, siis peawad Ühisriigid järelikult ka oma diplomaatliku esindaja määrama Ukraina emigrantide walitsuse juurde, kelle eesotsas seisab Andrei Lewitski. Niisugune samm Ameerika poolt kukutaks wette kõik nõukogude walitsuse lootused diplomaatlikkude suhete jaluleseadmiseks Ühisriikidega.

Muutust pole.

Päewal kuni 5 kr. sooja.

Täna: keskmise kiirusega lõunakaarte tuuled, pilwes, udu ja sademed, paiguti kuni 5 kr. sooja.

Ülewaade teisipäewal.

Atlandi madalrõhkkonna keskkohi 710 mm tõmbunud tagasi Islandi lääneranniale. Nõrgad madalminimumid Taani wäinades ja Ungaris. Kõrgerõhkkonnad 775 mm Ida-Wenes. Ehurõhumine Kesk- ja Lääne-Euroopas tõuseb. Soojalaine kewinud üle Lääne- ja Kesk-Euroopa ja Skandinaawia ja Terawmägedeni. Temperatuur Kirde-Wenes uuesti langenud kuni 27 kr. alla nulli.

Siseeestis oli öösel paiguti kerge külm (Tartus). Hommikul 1—3 kr. ja Saaremaal 7 kr. sooja.

Tallinna börsi kursisedel

2. detsembril 1929. a.

	Ostjad.	Müüjad.
1 dollar	372,85	373,85
1 naelsterling	18,19	18,24
100 Saksa riigim.	89,25	89,85
100 Soome marka	9,36	9,41
100 Rootsi krooni	100,30	100,90
100 Taani krooni	99,95	100,55
100 Norra krooni	99,90	100,50
100 Prantsuse franki	14,70	14,95
100 Hollandi guld.	150,45	151,25
100 latti	72,—	72,50
100 Helweetsia franki	72,40	73,—
1 belga	52,15	52,65
100 Itaalia liiri	19,50	19,90
100 Tschehhoslowak. kr.	11,05	11,25
1 Austria šillinga	52,45	53,05
1 Ungari pengö	65,50	66,20
1 Poola zlot	41,60	42,80
1 Leedu litt	36,80	37,40
1 tšervonets	191,75	193,25
Danzigi	72,75	73,35
Wab. wõidul. pilet	1.60	1.70
8% E. Hüpot. Panga pantlehed	—	0 81
1927. aasta 7% wõlakiraen (dollarites.) S/500, —	—	1533.—

Ärge kurvastage, et teie Rakvere rahvamaja loteriil ei võitnud, sest on ju veel müügil Ajakirjanikkude Liidu loteriitähed.

Ringi ümber kodumaa.

Weskiteekond „Kaarma seaduse“ järgi.

Kaarma küla talumees Wäike-Maarjas läks Kiltsi weskile, et sealt odawalt kaeru osta. Osta sai, ja koorem peal, algas kojusõit. Aga Kaarmas olewit niisugune „seadus“, et kui kaup hea, siis olgu ka liigud kõwad. Ka liigud tehti kõrtsis. Kui sõdaöö hakati edasi sõitma, ei olnud kõrtsi ees enam hobust ega wiljakoormat. Hobune leiti kaugemalt kraawist, jalad pästi, wiljakoorem on aga tänaseni jäänud kadunuks.

Igaüks nosib omaette.

Wõrdlemisi Tartu lähedal asub Kastre asundus ja selle ümbruses kaunis jõukad talud. Kuid ühiselt siin midagi läbi wiia on wõimatu, igaüks nosib omaette. Wõõbste külas asuwad kaks seltsi: üks noorsoo, teine priitsimeeste, need kisklewad omawahel wõimu pärast, peale mõne üksiku peo ei ole neist kummastki elumärki. Omal ajal taheti alus panna ühismeiereile ja masinatarwitajate ühisusele. Kõik talumehed olid ühisuste asutamisega nõus, kuni liikmemaksu küsimuseni — siis kadusid kõik ja peale kokkukutsuja jäi järele weel üks ainus julge talueit, kes pajatas: kas siis seltsi asutamiseks raha kah tarwis?

Noorte ühing Nõos.

Pühapäewal, 1. dets. oli kokku tulnud umbes kolmkümmend erksamat noort, et alust rajada Nõo koguduse noorte ühingule. Ühingu otstarbest ja sihtjoonist rääkis õp. Kruus, selgitades endiste leerilaste koondamise tähtsust kiriku juure, kus nad wõiwad üldsuse kasuks jõudu mööda tegeleda. Arutati laulukoori asutamise küsimust, kus selgus, et huwi laulu wastu noortes suur näib olewat. Selleks määrati ka harjutused kindlaks, kuna koori juhtimine jäi organist E. Roosilehe hoolde.

Lasketiir Nõos.

Juba mõnda aega andis lasketiiru kaugus end nõolasile tunda. Nimelt on Meeri rühma jaoks olemas laskekoht Wissi kruusaaugus, kuid sinna käimine osutub Nõo ümbruse malewlasile tülikaks kauguse pärast.

Nüüd leiti sobiw koht raudtee äärde Järiste ase heinamaale, kus agarad malewlased läinud nädalal mäenõlwakule walmistasid laske- ja kontrollwalli.

Üldse tuleb koha walimist õnnestunuks pidada, sest maastik tagaplaanil osutub metsaks, seega wäljaspool hädaohtu ümbrusele.

Pühapäewal oli esimene tuleproow uuel laskeplatsil, mis ühte langes 1. dets.

Walimiseelne Elwa.

Kihutustööd ei ole märgata.

Elwa alewiwolikogu walimised on 7. ja 8. detsembril, seega juba ukse ees. Ka walimismaterjalid on walijatele kätte toimetatud. Walimistel esinetakse üldse 13 nimekirjaga, milledest mitmed liituwad. Üldse on kandidaate kõigis nimekirjades kokku 187, kuna walijate arw ulatub 1250 peale. Kandidaatidena esinewad mehed, peale ühe naisterahwa. Kandidaatidest on üks wahepeal surnud. On huwitaw äramärkida, et waatamata walimiste ligidusele, ei ole rühmad senini teinud peaaegu mingisugust kihutustööd, wähemalt ei ole peetud ühtki kõrgekoosolekut.

Loeng kehalisest kaswatusest Elwas.

Kolmapäewal, 4. skp. on Elwa kuletõrjeühingu seltsimajas kehalise kaswatuse inspektor Ernst Idla loeng teemile „Tee terwisele ja jõule“. Kõneleja selgitab sportlise tegewuse ja üldse kehalise kaswatuse otstarwet ja tähtsust. Ühtlasi esineb sealsamas peale loengu lõpu, naiswõimlejate grupp, kuhu kuuluwad prl. Allas, Berggrün ja Walk, demonstreerides naiswõimlemist. Sissepääs wabatahtliku maksu eest. Algus kell 19.

Põlwa Ühispank alustas tegewust.

Käesolewa aasta oktoobrikuul tulid kokku Põlwa ärksamad tegelased ja panid aluse Põlwa Ühispangale. Kuna Põlwas seni puudus rahaasutus, siis oli mainitud samm kõigiti terwitataw: ei pruugi iga wähema asja pärast kohe sõita 26 km eemal olewasse Wõru linna, waid saab kerge waewaga kõik asjad juba Põlwas eneses ära toimetada. 1. dets. wõis pank oma awamis-koosoleku ära pidada. Juhatusse waliti: Josep Plado, Karl Niitoff, Josep Tobre, Jakob Rosenberg ja A. Wõhni, nõukogusse Jaan Plado, Joh. Wäggi, A. Waino, A. Jänes, J. Hurt ja Joh. Nikobensius. Panga asjaajajaks waliti prl. L. Mattisson.

Põlwa köstri Otto Mattissoni austamine.

Põlwa köstri Otto Mattissoni 60-aastast sünnipäewa ja 40-aastast ametijuubelit pühitseti pidulikult. Juubelipidustused algasid juba 27. skp. õhtul, mil kohaliku Hariduse Seltsi segakoor ja samuti ka Põlwa Õpetajate Ühingu liikmetest moodustatud laulukoor auwäärt juubilari tulid terwitama tema sünnipäewa esimesel tunnil.

Sünnipäewal eneselgi aga korraldati juubilari auks Põlwa Hariduse Seltsi ruumes pidusöök. Praost J. C. Schwarz kriipsutas alla Mattisson'ide perekonna traditsiooni — oma tööjõudu pühendada rahwa ja kiriku teenistusse. Nii on isalt pojale pärandatud Põlwa köstri ja kooliõpetaja ametid. Nii on see kestnud juba kuue põlwe kestel.

Suurem wekslirwargus Tõrwas.

Tõrwa restoraani omanikul Link'il on magamise ajal omas korteris taskust kaduma läinud rahakott ja wekslid 150.000 sendi wäärtuses. Waras teadmata.

1933. a. wabaneb Wõrumaa liigweest.

Wõhandu jõgi süwendatakse 25 km ulatuses.

Wee alt wabaneb umbes 15000 wakamaad.

Tulewal kewadel algawad täie hooga Wõhandu jõe süwendustööd, mille läbi liigweest wabaneb laialdane maa-ala ning Wõru linna ümbrus. Süwendustööd wõetakse ette mööda Wõhandu jõge 25 kilomeetri ulatuses kuni Leewini. Kogusummas wabaneb liigweest umbes 5000 hektaari maad. Wõru külje all asuwad Tammula ja Wagula järwede weepinda alandatakse umbes 1 meetri wõrra. Kogu süwendustööd lähewad maksma umbes 25 miljonit senti. Süwendusmasin on juba kohal ning teeb katsetöid. Wõhandu süwendamine tahetakse läbi wiia 3 aasta jooksul.

Põllumajanduslikult on Wõhandu süwendamine õige suure tähtsusega. Jõgi oli juba niiwõrd ummistunud, et isegi kuiwadel suwedel et suutnud Tammulast ja Wagulast peale walguwat wett ära wiia. Jõe ümbruses asuwad heinamaad seisid tihti tegemata, samuti seisid liigwee all põllumaad.

Wõru linna ümbrus oli igal kewadel ja sügisel

uputusehädaohus.

Tammula kaldal asuwad elamud ujusid wees, samuti tuli Wõrusoo kodanikkudel sügisel ja kewadel lootsikuga maanteele wälja sõuda. Isegi Wõru linna ja jaama waheline kiwitee oli suurweed. ajal weega üle ujutatud.

Ettewõetud süwendustööd puudutawad seega paljuid kodanikke nii linnast kui maalt.

Eriti tegi liigwesi kahju Pindi, Kasaritsa, Nursi, Eraštwere, Sõmerpalu ning Laswa waldade talupidajatele, kellede heinamaad ja põllud igal aastal weega üle ujutatud olid.

Wõhandu süwendamise mõte

algatati juba ammu. Wallad saatsid palweid üks ühe järele. Nii kestis see mitu aastat. Lõpuks wõeti teedeministri Keremi ajal esimene konkreetne samm ning paluti riigikogult kahe süwendusmasina walmistamiseks raha. üks süwendusmasinatest oli määratud Wõrumaale, ins. orgi nüüd tööle asunud.

Jõesüwendaja on juba kohale wiidud ning katsetöödega alanud. Esmajoones tuleb süwendamisele Tammulat ja Wagulat ühendaw osakene. Suurema tööna on ette nähtud uue kanali kaewamine Wagulast Kirumpää alla. See töö algab juba talwel. Mullakhi kaewamise wälja töötatööliste abil, milleks on palutud kredii. Kohati tuleb siin kaewata läbi wäitsemate mägede. Selle kanali kaudu hakkab Wagula woolama otse mööda jõge alla ning hoiab ära Wõru ümbruse liigweest. Uus kanal tuleb 2½ meetrit sügaw ja 10 meetrit lai ning umbes 1½ kilomeetrit pikk.

Projektide walmistamisel oli kawatsus kaewata täitsa uus kanal Kääpalt otsesoones Leewile, kuid liiga suurte kulude tõttu heideti see kawatsus kõrwale.

Ühenduses süwendustöödega wõetakse ette ka mitmes kohas jõe õgwendamine, Kääpa ja Pindi wahel ja mujal.

Ei ole huwituseta siinkohal märkida, et arwestuse järele tuleb Wõhandu süwendustöödel wälja kaewata umbes 339 tuhat kuutmeetrit maad.

Süwendusmasin, mis praegu kohal, pannakse kewadel tööle wähemalt kahe wahetusega. Kui töös mingisuguseid takistusi ette ei tule, siis wabaneb Wõrumaa liigweest umbes 1933. aastal.

Kui arwestada, et kogu süwendustööd maksma lähewad umbes 25 miljonit senti, ning selle tõttu wabaneb liigweest umbes 5000 hektaari maad, siis tuleb iga wee alt wabanenud hektaar riigile maksma umbes 5000 senti.

Uued auhinnatööde teemid.

Üle poole saja teemi ootawad kirjutajat.

Ülikooli poolt on eelseiswaks õppeaastaks järgmised auhinnatöö teemid wälja kuulutatud:

Usuteaduskonnas.

1. Elihu kõnede suhe Hiiobi raamatu teiste osadega. 2. Protestantismi ja katoliisismi konfessionaalne põhierinewus. 3. Ühe kodumaa kihelkonna kiriklise ajaloo walgustamine, arwestades eriti rohkemal arwul säilinud kiriku wisitatsiooni protokolle, muid arhiwaale ja kiriklisi mälestusmärke. 4) Katselise usupsühholoogia ilmawaatelised eeldused. 5) Juktus tekstiüle Matt. 10, 34—39 ühes eksegeetilis-homileetiliselt põhendatud dispositsiooniga.

Õigusteaduskonnas.

1. Wallakohtu ajalugu Eestis. 2. Presidendi instituut peale ilmasõda tekkinud põhiseaduste järgi. 3. Eesti maaomawalitsuste reformi juhtnöörid. 4. Eitenäitajate peale wäärtpaberite juriidiline loomus. 5. Kohtu alla andmise instituut meil ja tähtsamates makswates Euroopa mandri kriminaalprotsesses. 6. „Wäärtus“ õpetus mues majandusteaduslises kirjanduses. 7. Konsulaarefinduse organisatsioon kaasaegsetes riikides. 8. Diwidendid kindlustuswõtjatele ja nende osa elukindlustuse tehnikas. 9. Kindlustusselts „Eesti“ poolt määratud auhinna töö teem: „Ühistegeline elukindlustus Eestis“. 10. Jaan Tõnissoni teem Jaan Tõnissoni nimelise auhinna saamiseks, mis Tartu linnaw. poolt määratud: „Rahwuskuse idee sotsioloogiliselt ja filosoofiliselt waatekohalt“. 11. Haridus- ja sotsiaalministeeriumi poolt määratud auhinnatöö teem: „Moodsaid wooluriid tööõigusteaduses“.

Arstiteaduskonnas.

1. Katsuda koostada tiisikuse ajalugu Eesti riigi piirides. 2. Gaasiwahetusest kopsutiisikuse haigetel. 3. Missugused Araabia-kummi-lima (Mucilago gummi arabici) walmistamise wiisid annawad parema preparaadi fenooliseloomuga ainete suhtes. 4. Andmeid ühe Eesti keskmise suurusega linna terwishoidliste olude kohta. 5. Usside laste seedimiselundites; nende diagnoos, ettetulewus ja rawi, lastekliiniku andmetel 1922.—30. a. 6. Were pimaliblede settimise kiirus rimmakoopa trasjudaatidel ja ekssudaatidel. 7. Tubaka suitsu mõju organismi ja närwikawa peale. 8. Andmeid Filsandi saare elanikkude terwislise seisukorra ja elamistingimiste kohta. 9) Karskusliidu auhinnatööde ained: a) alkoholi mõju kõne peale (eksperimentaalne töö), b) wanemate alkoholismus ja langetõbi lastel (kliiniliste ja eksperimentaalsete andmete põhjal.).

Filosoofiateaduskonnas.

1. Mingi eesti murde häälikutelugu, silmaspidades peamiselt spetsiaalmurdelisi erijooni. 2. Soome keele mõjud kirde-eesti rannamurdeis. 3. Relatiiwpronomen kaasaegses inglise keeles (enda logutud ainestiku põhjal). 4. Kuidas on koostatud „Surmud hinged“. 5. Kirjanduse õpetamine ja uurimine wanas Tartu ülikoolis. 6. Eesti trükitud „laulikute“ biograafia. 7. Looduse ja kultuuri mõisted walgustusajastu mõtlejatel. 8. Jumala mõiste Spinoza õpetuses. 9. Mag.-geogr. Jaan Rumma nimeline auhind: keskaegse Eesti maaala senine kartograafiline käsitlus.

Matemaatika-loodusteaduskonnas.

1. Neljanda järgu kõwera kaksik-puutujatest. 2. Pappus'e lause geomeetria alustes. 3. Kollektiiwide hindamine proowide alusel. 4. Tähtede kiiruste määramisest. 5. Udu Läänemerel. 6. Fotoahelikud ja nende teoori. 7. Neutraalsoolade mõju taimejuurte kaswule. 8. Wõrtsjärwe nõo geomorfoloogia. 9. Kirjastus „Looduse“ poolt: a) Pidewusetusi elementide sulamisel: b) andmeid järwede põhjasetete ekstrakti ja destilatsioonisaaduste uurimisest.

Loomaarstiteaduskonnas.

1. Risade tuberkuloosi patoloogiline anatoomia ja histoloogia weisel. 2. Tuberkuloosi pisilaste esinemisest. Tartu müügipiimas. 3. Haemoglobimuria enzootica rawitulemused kirjanduse ja katsete andmetel. 4. Kloraal-hüdradi intraperitoneaalse süstimisega saawutatud narkoosi head ja halwad küljed üksikutel koduloomaliikidel.

Põllumajandusteaduskonnas.

1. Ristikheina haiguste esinemisest Eestis. 2. Seakaswatuse arenemisest Eestis wiimase 20 aasta kestwusel. 3. Katalaasi tähtsus heinaseemnete idanewuse määramiseks. 4. Eesti talundite suuruse mõju tasuwusele. 5. Meie saagimisetõõstuse olukord ja lähema tulewiku wäljawaated. 6. Akadeemilise põllumajanduse seltsi poolt on kolm teemi: a) Eesti talundite koormatus mitmesuguste kapitalidega. b) Otstarbekohane külwikord karjatulundustalus N. kihelkonnas. c) N-tõu noorkarja kaswatus Eestis wähemalt 25 kontrollkarja andmetel.

Kokku seega 57 teemi. Loodetawasti ei kirjutata järgmisel aastal wähem kui tänawu.

Hurmavalt mõjub

kindlasti iga **ravitud välimusega naine.** Raamat «Kuidas saada ilusaks» (18 pildiga, hind 50 senti) annab näpunäiteid meeldiva välimuse saavutamiseks.

Ladu: **„Postimehe“ raamatukauplus Tartus, Suurturg 16.**

Sagedased tuleõnnetused maal.

Kolm tulekahju Wõru- ja Petserimaal.

Wastseliinas põles talu.

1. detsembri öösel puhkes Wastseliinas Muuksi asunduses Daniel Päldi pärijate majas tuli. Tuli wõttis kiirelt wõimust ja umbes kella 2 paiku langes tuleroaks ka sama talu küün, tallihoone, laut ja teised kõrwalhooned. Tules hukkus küünisolew põhu- ja heinatagawara, samuti linad. Osa laudast suudeti päästa. Seni ei ole weel kindlaks tehtud kahjusumma. Ainult niipalju on teada, et nimetatud hooned ilma tallihooneta olid kinnitatud 80.000 sendi eest. Kahju tõuseb aga mitu korda kõrgemale. Kõik asjaolud lasewad tulekahju juures oletada, et siin on tegemist kuritahtliku süütamisega. Politsei poolt ongi wahi alla wõetud keegi noormees, kes sama päewa õhtul nimetatud talus korraldatud kooswiibimisel peremehega tülli oli läinud ja joobnud olekus ähwardanud: „Ma panen su kuradi hooned weel põlema.“ Selle järele oli noormees majast kadunud ja warsti puhkeski tuli lahti.

Wana-Antslas põles rehi.

Esmaspäewa warahommikul süütus põlema Wana-Antsla wallas Oriku talu omaniku August Hanki rehi. Lühikese aja jooksul põles rehi rehealusega maani maha. Tules hukkus terwe talu ristikhein, kolkimata linawarred, mitmesuguseid põllutööriistu ja masinaid ning muud kraami. Kogusummas ulatub kahju 2170 kroonile. Hoone oli kinnitatud äärmiselt odawalt kohapealses tulekinnitusseltsis — ainult 200 krooni eest. Omaniku arwates on tuli puhkenud õhtul köetud ahjust.

Petseris põlesid autod.

Möödunud laupäewal põles Petseris Tartu tänawal asuw autokuur. Sisse põles „Internatsional“ weoauto, kuna kergesõiduauto suudeti päästa. Kuurist põles osa ära. Tule alguse põhjuseid uurib politsei. Nähtawasti on siin tegemist tulega hooletult ümberkäimisega. Ollakse arwamisel, et tuli algas siis, kui autojuhid kuuris bensiini ümber walasid.

Tuli algas katuselt.

Neil päewil põles Elistwere wallas Wälgi külas Anastasia Kartashewa elumaja maha ühes mitmesuguse majakraamiga. Omanik hindab kahju 115.000 sendile. Tuld märgati hommikul kella 6 ajal kõige esiteks katusel. Omanik arwab, et tegemist on kuritahtliku süütamisega. Kahtlustada ei tea ta aga kedagi.

Hiina wõitlus oopiumiga.

Oopiumiwastane tänawplakaat.

Saksa majandusnõukogu ruumides Berliinis peab praegu istanguid rahwuswaheline konwerents, mille eesmärgiks arutada, kuidas wõidelda oopiumi ja teiste narkootiliste ainete tarwitamise wastu. Koosolekutel näidati ka Hiinas kasutatawaid tänawplakaate, mille eesmärgiks hoiatada inimesi oopiumi ja teiste uimastawate ainete suitsetamise eest ning näidata nende häwitawat mõju inimeste organismile.

Tartu tööstus ja kaubandus.

H. Lõhmuse alkoholita jookide tehas

asub Tähtwere tän. 15. Tehas on asutatud 1917. a. ning walmistab keedetud kui ka keetmata mõdu, mitmet sorti limonaadi, suhkrusiirupit ja puuwiljaekstrakte ja alkoholita weine. Toodang läheb kõik kodumaa turule.. Tööstus on oma saadustega esinenud näitustel, kus auhindu omandanud. Kolme aasta eest Tartus üleilmlisel karskuskongressil sai tehas oma alkoholita jookide eest 1. auhinna. Tehas töötab 4 töölisega.

H. Lõhmuse šokolaadi- ja kompweetitööstus,

Tähtwere tän. 15, osutub oma elualt nooremate tööstuste hulka, kuid on asunud wõrdlemisi intensiiwsele tegewusele, nii et omanik kawatseb ettewõtet laiendada. Tööstus walmistab kompweete igat sorti, samuti ka šokolaadi. Toodang läheb kodumaa turule. Praegu töötatakse 4 töölisega.

Ed. Loskiti weinitehas.

Tähe tän. 72, on asutatud 1924. a. Tehas walmistab weine kodumaa puuwiljast ja marjadest alkoholiga ja ilma. Peale selle tehakse siin mitmesuguseid puuwiljaekstrakte ja ka äädikat. Tänawu aastast peale on tööstus asunud ka limonaadi walmistamisele. Tööstuse toodang lewib kodumaa piires.

A. Reinkordti limonaadi- ja mineraalwetetehas.

Wana t. 1, kuulub Tartu wanemate tööstuste liiki. Ta on asutatud 1880. a. ettewõtja Hänseli poolt. 15 aasta eest läks tehas praeguse omaniku kätte. Tehas walmistab mitmet sorti limonaadi puhtast suhkrust, samuti ka naturaalsooladest mineraalwett. Tehas töötab 8 töölisega ja warustab oma toodanguga Tartu linna ja lähemat ümbrust.

Laist ja Wokk'i limonaadi- ja mineraalwetetehas.

Jaama tän. 10, läks praeguste omanikkude kätte tänawu maikuul, kuna muidu tehas oma minewikuga kuulub Tartu wanemate wasiawa ala tööstuste hulka. Tehas walmistab mitmesuguseid limonaade, mõdusid, selterseid jne. Toodangu turuks on Tartu.

J. Nirk'i limonaaditööstus,

Pikk tän. 12, on asutatud 1911. a. Tööstuse peaalaks on, nagu nimigi juba ütleb, mitmet sorti limonaadid ja puuwiljamõdud ning mineraalweed. Tööstuse toodang lewib peamiselt Tartus ja Tartu ümbruses. Praegu töötab tehas 4 töölisega.

A.-ś. „Karlowa“ jahuweski.

Jahuweski asutati 1910. a. lauawabriku lisaharuna ja töötab praegu Aleksandri tän. 134 Jahwatatakse lihtjahu, kruupe ja tangu kaupmeestele.

E. ja K. Pankseppa seebi- ja soodawabrik „Weronika“.

Seebiwabrik asutati 1908 a. ja töötas Narr tän. 40. Hiljuti kolis wabrik üle oma maija Aleksandri tän. 16, kus walmisid ajakohased ruumid ja sisseseaded. Walmistatakse 40 sorti seepi, eriti siseturu warustamiseks. Wabrik walmistab peale seebi weel pesusoodat ja köiksugu küünlaid.

Wärnitsawabrik „Astra“.

Wabrik asutati 1920. a. ja töötab praegu Karlowa tän. nr. 63. Tööstusseadustena lastakse müügile linaseemneõli, wärnitsat ja loomatoidukooke.

Töö toimub omaniku Al. Sarali isiklikul juhatusel. Käesolewal aastal müüb wabrik linaseemnekooke ligi 50 senti puudalt odawamalt kui möödunud aastal.

Al. Frederkingi seebi- ja soodawabrik.

Wabrik pühitses möödunud suwel oma 80 a. tegewusejuubelit. Walmistatakse umbes 50 sorti seepi, eriti on aga laialt tuntud „Frederkingi“ kirju seep. Peale seebi walmistatakse weel pesusoodat. Kaup läheb ainult siseturu warustamiseks.

Prow. K. ja M. Feverabendi rohukauplus.

Rohukauplus asub Riia tän. 41. Tähendatud kohas on äri töötanud juba üle 30 aasta. Müügil rohud, wärwid jne.

Paberossikesadetööstus „Kajak“.

Tähe tän. 72, on asutatud 1923. aastal. Tööstus walmistab paberossikesti igasuguses suuruses. Peale selle walmistab tehas mitmesuguseid pappkarpe. Praegu töötatakse 14 töölisega. Tööstuse toodang läheb kõik kodumaa turule.

Päewapilditööstused.

A. Lompi päewapilditööstus

asub Wana tänawal 6. Läks praeguse omaniku kätte 1903. a., kuna waremalt hra Lomp töötas Peterburis keiserliku päewapiltnikuna Bulla juures, kes neil päewil Saaremaal 74 a. wanuses surri. Tööstuse spetsiaalalaks on portreed, grupi- ja tehnilised üleswõtted ning suurendused. A. Lomp walmistab pilte linnawalitsusele, ülikoolile ja kaitsemalewale. Tööstust juhib omanik ise. Töötatakse peaasjalikult loomuliku walgusega.

E. Schulzi päewapilditööstus.

asub Aia tänawal 3. On üks wanemaid Tartus. Schulzid on sündinud päewapiltnikud. Omal ajal töötasid kolm wenda, kõik päewapildistamise alal, üks Tartus, teine Riias ja kolmas Liibawis. Tartu tööstus wõib olla üle 70 a. wana, sest juba 1864. a. on saadud auraha. Praegu tehakse peaasjalikult portreid ja grupiüleswõtteid. Töötatakse loomuliku walgusega.

H. Riedeli päewapilditööstus

asub Jaani tänawal 18, raekoja taga. On kõige wanem Tartus. Tema iga arwatakse üle 100 aasta ja kogudes leidub muuseas ka kuulsa prof E. Baeri pilt, mille järele walmistatud tema ausammaski Toomel. Praeguse omaniku käte läks tööstus 1896. a. Töötatakse nii loomuliku kui ka kunstliku walgusega. Peaalaks on portreed. H. Riedeli juures on pildistatud muuseas ka kõik ülikooli õppejõud.

Wo'd. Markuse kunstfoto ateljee

asub Gildi tänawal 7. On praeguse omaniku poolt asutatud 1922. a. Asus waremalt Rüütli tänawal. Töötab ainult kunstliku walgusega. Spetsiaalalaks on portreed, kuid teeb ka grupi ja tehnilisi üleswõtteid ning suurendusi. W. Markus on ka „Wanemuise“ fotomeister.

Foto J. Eckbaum

asub Aleksandri tänawal 10. On asutatud praeguse omaniku poolt 80 aasta eest. Asus waremalt mitmel pool mujal. Walmistatakse portreid ja grupipilte. Töötamine on loomuliku walgusega. Tööstus areneb kogu aeg tõusu suunas.

P. Krüneri fototööstus

asub Promenadi tänawal 8. On asutatud 1928. a. praeguse omaniku poolt. Töötatakse nii loomuliku kui ka kunstliku walgusega. Walmistatakse portreid, grupi- ja tehnilisi üleswõtteid.

Juukisetööstused.

R. Dilsi juukisetööstus.

Tööstus asub Küüni tän. 1 ja on asutatud 1927. a. Tööstus on spetsialiseerunud eriti daamide töödele. Tööstusega rööbiti töötab õpilaste ettewalmistamine tähendatud kutsealale. Õpilaste arw tõuseb üle 10, kuna üks osa on pidanud ruumipuudusel jäämа järge ootama.

J. Luksepa juukisetööstus.

Äri awati 1916. a. ja töötab praegu Küüni tän. 8. Peale juukisetööstuse tegutseb weel õpilaste osakond, kus nais- ja meesõpilasi ette walmistatakse tähendatud kutsele. Teatriosakonnas walmistatakse parukaid ja teisi tarbeid.

Keskküla juukisetööstus.

Praegustes ruumes, Jaani tän. 8, on juukisetööstus asunud 1918. a. alates. Hiljuti omandas äri hra Keskküla, kes ise waremalt samas äris töötanud. Äril on ka daamide osakond.

D. Ariko juukisetööstus.

D. Ariko juukisetööstus awati 1918 a. ja töötab praegu Promenadi tän. 8. Tööstuses on daamidele eriruum. Äri töötab omaniku juhatusel ja kaasatöötamisel. Abilisena töötawad äris ainult wilunud jõud.

Palju äriõpru ei ole äri wastu truudusi murdnud kogu 12 a. jooksul.

Äärmine taktitus.

Äärmise taktitusega on maha saanud oma esimeses numbris üks Tartus 30. novembril ilmunud nädalaleht, mis selle järele otsustades tahab nähtawasti lõhnawa kuulsusega „Kosjalehe“ ja „Uudislehe“ radadel sammuma hakata.

Lehe esiküülge ehib kogupilt, mis kujutab nagu seletus all näitab, „Tartu eesti (sõrendus nimetatud lehe toim.) ülikooli koorekihti“. Tunneme selles ära meie ülikooli muulastest — eesti kodanikkudest kui ka wälismaalastest — õppejõudude peret, kelle hulka, nähtawasti suurema „terawmeelsuse“ tagaajamisel, sattunud ka paar professorit-eestlast. Pilti wõiks weel kuidagi wõinud wõtta naljana, kui toimetus mitte ei oleks hakanud temast kapitali lööma, kuulutades selle wälja numbri wiimasel leheküljel „hinnamõistatuseks“, mille kahele „kõige terawmeelsema ja täielikuma“ wastuse saatjale lubatakse teataw tasu.

Weel iseäralikumaks kujuneb asi selle läbi, et sama ajalehe kuuendamal leheküljel toimetus professor J. Marki laseb seletada, kuidas meie oma ülikooli loomisele 1919. aastal „täitsa ettewalmistamatult“ pidime asuma, et meie oma professoritele järjest waljumaid nõudmisi peame seadma hakkama ja kui raske meie oludes on eesti teadusemehel töötada.

Nii siis toimetus ei tohiks selle kohta teadmata olla, et meie ülikool korrapäraseks ja ojanõuetele wastawaks tööks wõõraste abi wajab, ja ometi wõetakse ette otse nulitsapoisilik kallaletung nendele, kes selles süüdi ei ole, et eesti ülikool neid wajab, ja kellele seda kuriteoks ei tohi arwata, et nad meie ülikooli kutse kaastööle on wastu wõtnud. See on karuteene „eesti“ ülikoolile, mille huwides siin nähtawasti on tahetud toimetada, see on äärmine lugupidamatus ühe osa ülikooli õppejõudude wastu seda enam, et meie üleüldse sellega kiidelda ei saa, nagu oleks meil oldud liiga wastutulelik wõõraste kaastööliste wastu.

Mis peaks ühte wõõrast weel Tartu külge köitma, kui temale siin waadatakse kui kontwõõrale wõi koheldakse kui moorameest, kes minna wõib, kui teda tarwis ei ole? Kas aineline seisukord, mille raskusi professor Mark wäga kujukalt näitab? Wõi eriliselt soodsad teadusliku töötamise wõimalused, millega meie suurustada ei saa? j. m.

Tääb üle ainult otsekohene wiisakus, lugupidamine, sõbralikkus ja selle töö tunnustamine, mida ka wõõrad teewad eesti ülikooli kaswamiseks ja arenemiseks.

Kui aga seda tahetakse keelata, siis ei jää muud üle, kui sarnast oma pesa mustamist ja taktituist kinni naelutada, et laiem awalikkus teaks hoiduda neist pimestatud ja taktituist inimesist, kes eelkujutatud wiisil mõistawad oma ajakirjanduslikke ülesandeid.

Peeter Põld.

Üks arstiteaduse doktor.

Hiljuti kaitses ülikooli aulas oma arstiteaduse wäitekirja hra Ernst Mill. Töö oli kirjutatud „Anäämisest lõpeminast“, saksa keeles ja ligi 200 lehekülge paks.

Oponeerisid professorid Masing, Koppel ja Fleisch.

Lõpul tunnistasid oponendid kaitsja arstiteaduse doktori aukraadi wääriliseks.

Dr. med. Ernst Mill on sündinud Pärnus 1896. a. 2. dets. baptisti õpetaja pojana. Lõpetas Pärnu keskkooli hõbe aurahaga. Astus ülikooli ilmasõja ajal. Mobiliseeriti kaitsewäkke, kus teenis welskerina. Ülikooli lõpetas 1925. a. cum laude. Sooritas doktorandi eksamid 1927. a.

Arstina tegutseb ülikooli lõpetamisest saadik polikliinikus 1928. aastani noorema, sealt peale wanema assistendina.

Ülikooli juubeli järelkaja.

Pidulik koosolek Akadeemilises Põllumajandusseltsis.

Seltsi koosolek. × prof. P. Köpp, ×× agr. A. Mägiste.

Esmaspäewa õhtul pidas Akadeemiline Põllumajandus-selts ülikooli 10 aasta juubeli puhul piduliku koosoleku, millest rohkel arwul osa wõttis liikmeid ja külalisi. Koosoleku päewakorras oli ette nähtud kaks ettekannet.

Esimesena kõneles prof. P. Köpp eesti ülikooli põllumajandus-teaduskonna arenemisest, tuues ette huwitawaid andmeid ja mälestusi.

Agronoom A. Mägiste andis ülewaate Akadeemilise Põllumajandus-seltsi arenemisest selle 9-aastase minewiku kestel, ning tõi esile isiklikke mälestusi õppetööst põllumajandus-teaduskonnas. A. Mägiste on esimesi põllumajandus-teaduskonna üliõpilasi (matr. nr. 47) ja on osutunud teaduskonna kujunemise loos tema enese üteluse järele „katsejäneseks“.

Kõnedele järgnesid elawad läbirääkimised. Lõpuks pildistati kooswiibijad.

Tuletõrje tahab uusi ruume.

Arwestades, et pritsimaja garaash kitsaks on jäänud ja kõiki riistu enam wõimalik ei ole sinna mahutada, kuna tulekahju puhul riistade kiire wäljasaatmine on takistatud, ja lendsalgal puudub harjutusteplats, mispärast tuletõrje juhatus uute ruumide muretsemise tarwiliku on leidnud olewat ja linnawalitsusele esinenud ettepanekuga ruumide laiendamisele asuda.

1928./29. a. sillutustööd.

1928./29. a. on Tartus sillutatud rohkem teid ja tänawaid kui eelarwes ette nähtud. Nii on tegelikult tehtud töid järgmistes tänawates: Oa tn. 765,10 ruutmeetrit, Lao tn. 1954,22, Elisabeti — 2441,45, Pärna — 2160,20, Pikk — 2838,36, Raekoja — 3898,64, Jaama — 4009,97, Karlowa — 1010, Jaani — 644, mitmesugused parandused 2730,50, weewärgi kraawide kinnisillutus 7627,15, elektrikaabeli kinnisillutus 3439, kanalisatsioonikraawide kinnisillutus 1611,30, Wäike-Kaar 913; sõeluud killustikust on tehtud: W. Tähe tän. 680, Katarina — 1050, Lubja — 600, Saekoja 1600; asfalt-betoonsillutus: Maarjamõisa ja Riia tän. 600 rm.

Teedeministeeriumi toetusel sillutatud klumbitud kiwidega: Riia tän. 2500, Wiljandi — 2750. Peale selle on tehtud Tähtwere maanteed 5885 rm ja Tallinna maanteed 900 rm.

Tuli ähwardas „Rannat“.

Hiljuti oli „Rannal“ tulekahju. Tuli oli lahti pääsenud restorani omaniku A. Koffi magamistoas. Ära põles seina- ja laetapeet, akna eesriie ja woodipesu ning rikutud sai mööbel. Omanik hindab kahju 200 kroonile. „Ranna“ hooned on tule wastu kindlustatud 20.000 kr. wäärtuses, sissesead aga 12.000 kr. eest. Tuli oli alguse saanud sel teel, et omanik jätnud küünla lauale põlema ja ise oli wälja läinud. Tagasi tulles oli tuba tuld täis. Tule kustutas A. Koff ise koridoris riputwa käsiminimaxiga. Politsei poolt toimetatud juurdlusel tehti kindlaks, et siin ei ole tegemist süütamise, waid õnnetu juhtumisega.

Tänuawaldus.

„Postimehe“ toimetusele, Tartus.

Palun Teie lugupeetud lehes lahkesti ruumi lubada alljärgnewatele ridadele: Minu südamlik tänu Wõrumaa koolivalitsusele ja Opetajate Liidule, Põlwa Opetajate ühingule, Põlwa kogudusele, Põlwa Haridusе Seltsile, Põlwa Põllumeeste Seltsile ja kõigile teistele seltsidele ja eraisikutele, kes mind minu 60. aasta künnipäewa puhul meeles pidasid. Eriti tänan neid laulukoore, kes mind esimestena oma lauludega tervitasid.

Otto Matthison,
köster Põlwas.

Rahwaülikooli kõnepunktides loewad: kolmap., 4. sp. kell ½8 õhtul Peetri kiriku koolimajas Peetri tän. 33 prl. Olli Olesk ainel: „Kodaniku kohustused ja õigused Eestis“ ja pühap., 8. sp. kell 5 p. l. linna 16. algkoolis, Sawi tän. 12 dr. R. Kleitsman ainel: „Naissuguelundite kaswajad“ hulga walgusplitidega.

Loenguile sissepääs maksuta.

Riia Wene teatri etendused.

Täna esineb Riia Wene teater wiimast päewa Tartus Saksa teatri ruumes. Mängitakse A. Niholsi „Kolm korda laulatatud“ (Jiri roos) — komöödia 3 waatuses. Jiri Jakowlewi seadeldus, algus kl. 8. Kaasa mängiwad paremad jõud. Eelmüük „Teater ja Muusika“ kassas, Rüütli 8.

Tööpuudus läheb terawaks.

Tartus 1830 töötut.

Tartu linna tööbörsil oli esmaspäewal töödsoowijate naiste arw 880. Sellest töötute hulgast kuulus 461 esimesse kategooriasse, kellel on perekond toita, 274 kuulus teise kategooriasse, mille moodustawad üksikud wallalised naised. Kolmandasse kategooriasse (nooremad naised, kes elawad wanemate ja sugulaste juures) kuulus 145 isikut.

Tööta mehi oli 1. kategoorias (need, kellel perekonnad) 220, teises kategoorias (lasteta abielud) 535 ja 3. kategoorias (üksikud mehed) 195 meest. Üldse tööta 950 meest.

Hiljuti alati raudteel hädaabi-töödega, kuhu wõeti tööle linna tööbörsilt 114 meest ja 75 naist, 35 naist said tööd sõjawäeosadele pesu õmblemisel. Wiimaste andmete järele on raudteewalitsus lubanud tööd weel 100 mehele ja 25 naisele. Ülejäänud osale töö hankimiseks on linnawalitsus teinud kõik, mis temal wõimalik, kuid krediidid ja korraldused teedeministeeriumist, kes hädaabi-tööde korraldaja, on wisad tulema. Kuuldawasti on teedeministeeriumis asutud seisukohale, et hädaabi-tööde läbiwiimine wõtta omawalitsustelt suuremas osas riigi korraldada, et asja paremini organiseerida, kuid sellejuures on jäetud tööta tööliste korraldus täiesti omawalitsuste hooleks. Ja nii on tekkinud ummik. Omawalitsused on asetatud tööta tööliste küsimuses raskesse seisukorda.

Tartu linnawalitsus saatis enam kui nädal tagasi ministeeriumile järelpärimise, milliseid töid kawatseb riik Tartu raioonis korraldada, millised jäätwad linna korraldada, kuid wastust sellele polnud eilseni tulnud.

On ilmselt selge, et selline wenitamine küsimuse lahendamisega osutub lubamatuks. On peaaegu kaks kuud tagasi, kui lõppesid põllutööd ja paljudel teenistus lõppes ning nüüd annab end tööpuudus terawalt tunda, pealegi kus puuduwad talised wälistööd (nagu puulõikamine, mitmesugused weod jne.), mis wõiksid osaliselt tööpuuduse lahendamiseks wõimalusi pakkuda. Praegu on ministeeriumil igatahes wiimane aeg hädaabi-tööde küsimus ometi kord lõpulikult lahendada.

Tartu teated.

Walimisematerjali laialikandmine alanud.

Kodanikud, kontrollige nimekirju!

Linnawolikogu kandidaatide nimekirjad on trükist ilmunud, samuti on walmis ka isikliste tunnistuste planketid. Walimismaterjali laialikandmisega tehakse algust juba täna.

Kodanikkude tähelepanu olgu weel kord juhitud asjaolule, et weel on wõimalus walijate nimekirju kontrollida ja end lasta sinna üles wõtta. Nimekirjad on kontrollimiseks wälja pandud linna statistikabüroos, Gildi tän. nr. 8 iga päew kella 8 hom. kl. 8 õhtul.

Prof. J. Szymanski külastäit ülikooli silmakliinikus.

Tartus wiibides külastas Poola senati marssal prof. J. Szymanski muu seas ka ülikooli silmakliinikut, tutwunedes lähemalt kliiniku sisseseadega, laboratooriumiga, raamatukoguga jne.

Külalise huwi silmakliiniku wastu suurendas asjaolu, et prof. J. Szymanski on elukutselt ophtalmoloog, kelle nimi silma-eriteadlaste alal tuntud.

Ametiwendadele demonstreeris prof. Szymanski üht oma operatsiooni-meetodit praktiliselt, kasutades selleks mõningaid operatsioonitarbeid, mida ta Poolast kaasa toonud.

Tartule kinnitati 100 Eesti Panga aktsiat.

Eesti Pank teatab Tartu linnawalitsusele, et panga nõukogu oma koosolekul 22. now. linnawalitsuse soowil registreeris Tartu linna Eesti Panga aktsionääriks ja kinnitas linna nimele 100 aktsiat.

Kes ei esitanud hobuseid üldlugemisele.

Linnawalitsus ei wõta kedagi wastutusele.

Oktoobri alul pandi Tartus toime kaitseministri korraldusel hobuste üldlugemine. Kuid mitmed, kes kirja järele hobuse omanikud, ei esitanud oma loomi. Nagu hiljem kontrollides selgus, on suurelt jaolt hobused jäetud esitamata sellepärast, et nad on ära müüdud, kuid pole wälja registreeritud, mis põhjustatud teadmatusega. Weo- ja liikumiswahendite üldlugemise, registreerimise ja kontrollimise teostamise määruses ettenähtud kuritahtlist kõrwalehoidmist ei ole leitud, mispärast linnawalitsus kedagi wastutusele ei wõta.

„Eesti Naise“ detsembrikuu number. Kaaskanded: „Wäikeste Sõber“, mustrid ja lõikeleht.

Rahwaerakonna kõnekoosolek.

2. dets. õhtul kella 8 ajal korraldas Rahwaerakonna Tartu osakond E. Käsitööliste Abiandmise Seltsi saalis awaliku kõnekoosoleku. Koosolekule oli rahwast rohkesti tulnud, kes suure huwiga kuulasid prof. P. Põllu ja pr. E. Sarali kõnesid. Kõnelejad käsitasid küsimusi, mis huwitasid kõiki kokkutulnuid. Et kõned ja nendes edasiantud mõtted kõigile wastuwõetawad olid, ei soowinud üksi kõnedele järgnewatel läbirääkimistel sõna ja ligi kahetunniline koosolek lõppes rohkete kiiduawaldustega kõnelejatele.

Suur hõimuaktus Soome 12-nda aastapäewa puhul.

Reedel, 6. sp. kell 6 p. l. korraldawad Fenno-Ugria Tartu osakond ja Akadeemiline hõimuklubi Soome wabariigi 12. aastapäewa puhul suure hõimuaktuse. Kõnelewad prof. dr. J. Mägiste, Soome saatkonna nõunik mag. T. Snellmann Soome-Eesti suhete arenemisest wiimasel ajal ja mag. A. Anni Soome kirjanduse arengust wiimasel ajal. Soome muusikat ja laulu esitawad Kõrgema Muusikakooli õpilased neiu Patrason (laul) ja hrad Roots (klawer) ja Tampere (wiiul). Sissepääsmine wabatahtliku maksu eest.

Üliõpilaste ekskursioon Lääne-Euroopasse.

Üliõpilaskonna wälistoimkond korraldab 28. dets. kuni 17. jaanuarini ekskursiooni Lääne-Euroopasse.

Ekskursiooni kawa on esialgu koostatud järgmiselt: Wäljasõit Tartust 28. dets. Sõit ilma pikema peatuseta Pariisi, kuhu saabutakse wana aasta wiimasel päewal, s. o. 31. dets. hommikul. Pariisis kestab peatus 6. jaan. õhtuni, mil siirdutakse edasi Davosi (Schweitsis). Samal ajal (4.—12. jaan.) on Davosis Schweitsi üliõpilaskonna korraldusel CIE (Rahwuswahelise üliõpilasliidu) talispordi wõistlused 2. üleilmse üliõpilastalispordi wõistluste nime all. — Davosis peatutakse 4 päewa. Tagasisõit läbi Müncheni ning Berliini, peatusega mõlemis linnas 3 päewa. Saabumine Tartu 17. jaan. Seega kestab ekskursioon 20 päewa.

Kuludena on ette nähtud (sõit, hotellid, ühispaas, wiisad jne.) 170 kr.

Ekskursioonist osawõtu ülesandmisi wõetakse wastu üliõpilaskonna Wälistoimkonnas iga päew kella 3—4 p. l.

Wiimaseks ülesandmise tähtpäewaks on 10. detsember.

Kirjawastused.

W. B. Nõwal. Kuna Teie meile tundmata, ei saa meie Teie teateid awaldada.

Täna Havasfi ja Arro kontsert.

Täna õhtul kell 8 on „Wanemuises“ wiiulikunstnikkude Annus Havasfi (Ungari) ja Leonid Arro kontsert kahel wiiulil. Klaweril saadab S. Mamontow.

Annus Havasfi ja Leonid Arro on ühiselt rakendunud wäga wäärtuslikkude, kuigi wähe tuntud teoste esiletoomisele, mis kirjutatud kahele wiiulile orkestri resp. klaweri saatega. Neude programmis esineb wõrdselt nii wana kui ka modern muusika.

Kõikuid wäljasõiteid arwustusist: „Dunánthues lapsi“ 7. 10. 1929.: „Südamliku poolehoiu osalisteks said wiiulikunstnikud Annus Havasfi ja Leonid Arro, klaweril Gitta Kartner, esinedes suurepärase wirtuositeediga. Sellele kunstnikkude-triolele on kindlustatud wäärne koht ilma suurimatel kontsertlawadel“. — „Hir“ ja „Az Ujsag“ 8. 10 1929.: „— oli kunstiliselt suursündmus; — mäng ületab igasugu kritikka“ — jne.

Th. Lemba kirjutab Tallinna kontserdi puhul muuseas järgmist: „... Kontsert kahel wiiulil oli kõigiti huwitaw. Esiteks juhtub seda kammermuusika osa oma sisuka literatuuriga harwa kuulda ja teiseks pakub ta tõsist kunstilist naudingut, kui seda esitatakse sarnasel kuiul, nagu ülaltähendatud kunstnikud seda sooritasid...“

Muusika osakonna lauluharjutus neljapäewal, 5. dets. kell ½7 õhtul (täpsalt) „Wanemuises“.

„Wanemuises“ homme „Walsiunistus“,

pilettihinnad 10—100 senti ühes riidehoiuga. Odawad hinnad wõimaldawad selle ilusa operetiga tutwumise kõigile. „Wanemuise“ talitus.

Üliõpilaskonna segakoori lauluharjutus on kolmapäewal kell 21 üliõpilasmajas. Tähtsate läbirääkimiste pärast kõikide liikmete osawõtt tingimata wajalik. Uute liikmete wastuwõtmine enne ja peale harjutust. — Koori jõulupuu kingitustega ja ettekannetega korraldatakse pühapäewal, 8. dets. kell ½22 üliõpilasmajas.

Meestelaulu Seltsi lauluharjutus kolmapäewal, 4. dets. kell 9 õhtul „Ugaunias“. — Eelseiswa esinemise tõttu kõikide ilmumine tarwilik.

Kõned, koosolekud ja pidud.

T. T. G. Will kogu järjekorraline liikmete õhtu on kolmapäewal, 4. sp. kell 7 õhtul Will kogu ruumes. Kawas: pr. H. Treilmanni referaat — „Moe psükoloogia“, muusika, teelaud jne. Juhatus.

„Cantate Domino“ lastekoori harjutus on kolmapäewal, 4. dets. kell ½4 p. l. Noorte Meeste Kristlikus ühingus, Wallikraaw 23.

„C. D.“ lauluharjutus kolmapäewal, 4. dets. kell 7 õhtul, Suurturg 3.

Akadeemilise Arstiteaduse Seltsi omawaheline jõulupuu korraldatakse kolmapäewal, 4. dets. kell 20,30 üliõpilasmajas edustuse saalis. Juhatus palub kõikide liikmete osawõttu.

Opetatud Eesti Selts. Kolmapäewal, 4. dets. kell 6 p. l. geoloogia auditooriumuis Aia tän. 46 aastakoosolek. Päewakorras: prof. J. Marki kõne „Soome-Ugri teaduste seisukorrast Wenemaal“, eestseisuse laiendamise küsimus ja walimised.

Kõrtsikõikuri teated.

Pauluse kirik. Neljapäewal, 5. dets. kell 6 p. l. linnamissioni jumalateenistus laululehtedega. Juhtustab õp. R. Bidder Nissist.

Peetri kirik. Kolmapäewal, 4. dets. kell 7 õht. Kristuse tulemisecaja jumalateenistus. Kell 8 õ. kaniseleis endiste leeriõpilaste koosolek.

Õp. J. Treumann.

Wastutaw toimetaja O. Mänd.
Wäljaandja Jaan Tõnisson.
Trükitud „Postimehe“ trükikojas, Tartus.

Soovin osta head
biljardit.
Pakkumised ja suurus üles anda Paide, A. Spring.

Äriruumid
ühes laduruumiga ja keldriga keset linna, kõlbulik igaks kaupluseks Söögiturul, Auvärava majas pikemaks ajaks üürile anda. Kaubelda Suurturg nr. 2, Vennad Tõnissoni seemnekaupluses, telefon 7-79.

A. M. Lutheri aktsiaselts
ostab kase ja lepapakke.
Lähemaid teateid saab Tartus, Aia t. 28, k. 3, Tel. 7-08.

Kõige paremat linast ja takust lõnga ja ilusat riiet valmistatakse A-S. „LINAPRODUKT“I“
Mõtsaküla linakefruse ja kudumise vabrikus.
Vabrik töötab täiel jõul, töö kiire. Palume meie tööde vastuvõtmise kohti tähele panna.

Mahalõhkumiseks müüa
suur telliskivimaja
18 sülda pikk, 8 sülda lai, 5 sülda kõrge. Küsida Promenadi tän. 2. V. Raudsepp.

Mööbliga tuba
erasissekäiguga, südalinnas, vagusas perekonnas ära anda. Soovitav aastaüürnik — üksik härra. Pakkumised slt. Tartus «Erasissekäik» all.

Palun minu lugupeetud kaubatarvitajaid oma tellimisi
laste kleitide ülikondade mantlite vil. koetud riiete
peale võimalikult aegsasti üles anda, nii et enne pühi asjade valmistamine ei viibiks.
E. NEEDRA Moe-, pudu- ja laste valmisriiete äri Tartus
Aleksandri tän. nr. 1.

Tööotsimised
Kes võimaldaks
neiule
passimise või teenistuse-koha, kus õhtu vabaks jääb, söögi ja vähese palga eest. Oskan kõiki majas tarvilikke töid. Endisest kohast tunnistused olemas. Kirjad saata slt. «koht»

Joh. Jostoffi
raamatupidamise ja masinkirja kursused Riia tän. 8. Võetakse vastu uusi õpilasi gruppi ja üksikult. Soovijaile eriti ühistegelise raamatupid. õpetus. Lõpetajaile kutsetunnistus ja võimalusel kohasoovitus.

Uuesti remont.
suur saal,
4 kabineti sünnis organisatsioonile, seltsile ehk kontorile Tartus, Raekoja 19, 21, krt. 11. Telef. 10—22.

Päikesep. 3 toa ja köögiga
korter
on välja üürida elektrivalg. oma päralt sissekäik, Narva tän. 81.

Möbl. tuba
erasissekäik ühes elektriv. välja üürida, (linna sees) Kitsas tän. 6—3.

Ostmised

Veo-hobust
soovitakse osta. Üles anda Tartus, Võru tänav nr. 52 hr. Keissi poodi.

Tunnid
Soovin võtta inglis ja saksa keele
tunde
nende keelte täielikult valdajalt. Teat. slt. «S. S.» all.

Välja üürida
pianiino.
Tartus, Uueturu tän. 3. Firma Hermann.

Roelas
võtavad «POSTIMEHE» tellimisi ja kuulutusi vastu hrad ARNOLD SIREL ja HUGO MARTINSON.

Pika raske kannatuse järele lahkus vaikselt meie unustamata armas emake

Miina Jaabo

Sünd. **Tätte**

Sünd. 28. II. 1862. (v. k.), surn. 2. XII. 1929.

Puusärki asetamine 4. detsembril kell 9 õhtul. Matmine 5. detsembril Võnnu surnuaiale.

Sügavas leinas **tütar ja poeg.**

---

2. dets. s. a. suri raske haiguse järele vaikselt meie armas poeg ja vend

August Päts

Sünd. 25. juunil 1910. a.

Kirstupanek 4. dets. kl. 7 õhtul. Ärasaatmine 5. dets. kl. 1 Vladimiri tän. nr. 10 Pauluse surnuaiale.

Sügavas leinas vanemad ja õed.

Jõulukinke

rikkalikus valikus kõigist minu spetsiaalosakondadest

soovitan lahkeks tähelepanuks:

Portselan-, kivi- ja klaaskaupu
Luksus- ja kristallnõusid
Vaase, nipp- ja naljaartikleid
Metall- ja teraskaupu
Majapid. ja kööginõusid
Laste mänguasju
Talispordiriistu

E. V. Jürgens Tartus, Vana t. 17. Telef. 7-88.

Reform-woodeid

suures valikus soovitab

metallitööstus **„LEEK“**

Tartus, Gildi tänaval 7

Dr. H. Piirako

Naha- sugu- ja sisehaigused.
Kosmeetika.
Vastuvõtmine igal ajal.
Tartus, Raatuse tän. 12

Dr. E. Sõber

Hambaarstimise kabinett.
Vastuvõtm. 9—1 ja 4—6.
Tartus, **Küütri tän. 3**
(Rüütli tän. nurgal).

Dr. A. LENZNER

Naha- ja suguhaigused. Kosmeetika.
Vastuvõtm. igap. kella 10—12 ja 5—7. Pühap. kella 10—12. Soovikorral ka teisel kellaajal kokkuleppe järele.
Tartus, Rüütli t. 25—4
(Vastu laani kirikut.)

Dr. A. Amon

Naha-, sugu- ja naistehaigused.
Kella 9—11 ja 5—7.
Tartus, Pepleri tän. 2
(vastu Maarja kirikut), tel. 13-30.

Dr. Amanda Touart-Elias.

Tartus, Uueturu tän 16.
Naha-, naistesuguhaigused ja sisemised haigused.
Könet. kl. 12—1 ja 5—½8 p. l.
Telef. 11—59.

Ammaemand - masseerija

E. Eller

Tartus, Raekoja tän. nr. 27—1

Ämmaemand

H. Sviker.

Tartus, Vallikraavi tänav 6.

Ämmaemand-masseerija

E. Kamsen.

Tartus, Jaani tän. 15, III kord

Ämmaproua

A. Willmann

Tartus, Narva (Peterburi) **tän. nr. 17.**

Masseerija

H. Eskusson Sakarias.

Kosmeetikakabinett pea ja näonaha ravitsemiseks ja ilustamiseks. Juuste lokkimine, kulmude ja ripsmete värvimine. Maniküür ja pediküür. Vähese tasu eest. Vastuvõtm. 9—12 ja 2—6. Tartus, Väike-Põik tänav 3, korter 1. Narva tänavast, Virkhausi kõrval.

Tualett-laud

ovaal-peegliga odavasti müüa. Tartus, Elisabeti tän. nr. 23—4.

Omaniku elukoha muutmise puhul odavasti edasi anda Tartus, heal ärikohal, ühes sisseseadega

söögimaja.

Järele küsida Aleksandri 1, firma «Kalew».

Pianiino

üürile anda ja hea **tilb-klaver** müüa. J. Moritz. Tartus, Soola tän. 1.

Ilus päiksep.

tuba

mööblig. vaiksele üürnik. ära anda, Kevade tän. 3—2, hoovi maja II korral.

On tulnud suur must isane

koer

must selg, valge rind, valged jalad. Tartus, Tiigi tän. nr. 78, korter 14.

Hagijas

omavoliliselt ära jooksnud 27. novemb. Tundemärgid: must selg, pruuni külje ja käppadega. Kes lähemalt teab, palun üles anda Vana-Kuuste Märdile, Aug. Borkmanile. Kinnihoidmise eest hoiatan. Minu telefon nr. 26-c.

Leitud

pühapäeva õhtul (1. dets) naister. **vihmavari** Tähe tänava ümbruses. Kätte võib saada kuulutuse kulu eest. Tartus, Narva tänav 87—5, kella 2—5

«Vanemuise» teater

Neljapäeval, 5. dets. kell 8 ö.
Alandatud hindadega

Valsi unistus.

Felix Dörmanni ja Leopold Jakobsoni operett 3 v. Oskar Strauss'i muusika.
Pääsetähed 10, 20, 30, 40, 50, 75 ja 100 s. ühes riidehoiuga.

Intelligent ametiskäija preili vajab kohe korralikult

möbl. tuba.

Soovitav Tähe ehk Aia tän. raioonis. Pakkumised saata slt. «kontori ametnik».

Kaks kindla kohaga härrat vajavad soliid 2 toalist

möbl. korterit.

Kirjad slt. «korralik korter» all.

---

2 sooja

möbl. tuba

ametnikule üürile anda. Tartus, Aia tän. 70—2.

---

4 toaline

korter

ära anda köögi, teenijatoa, balkoni ja veevärgiga. Küsida Tartus, Veski tän. 33—1.

Välja üürida 3 toaline

korter

köögi ja elektrivalg. Tartus, Turu tän. 36—6, III kord.

Üks

tuba

ära anda keeduvõimalusega 2 inimesele. Tartus, Roosi tän. nr. 4.

Kaks väikest

tuba

köögi tarvitamisega ära anda Tartus, Kesk tän. 38.

Korter

üürile anda erasissekäiguga, 2 toa, köögi ja elektriv. Tartus, Peetri tän. 15.

Vaikne perekond vajab 2 toa ja köögiga või keeduvõimalusega

korterit.

Teatada slt. «76».

Väike

möbl. tuba

täiesti üksik üürile anda, Oa tän. 10—2.

Soe möbl. tuba

intellig. preilile ära anda Vabriku tän. 2—1.

„VANEMUINE“

Kolmapäeval, 4. detsembril 1929. a. kell 8 õhtul
viiulikunstnikkude
ANNUS HAVASS'i (Ungari) ja
LEONID ARRO
KONTSERT KAREL VIIULIL.
Klaveril: **S. Mamontov.**
Eeskavas: Vivaldi-Nachèz — kontsert a-moll; Händel — sonaat E-dur; Bach — kontsert d-moll; Sinding — Serenaad op. 92.
Pääsetähed kr. 2.— kuni 50 s., kooliõpilastele à 35 s., eelmüügil teater «Vanemuine» kassas.

РУССКІЙ ТЕАТРЪ.
Дирекція А. В. Проникова. Зданіе Нѣмецкаго театра.
ДВѢ ГАСТРОЛИ РИЖСКОЙ РУССКОЙ ДРАМЫ.
4-го декабря с. г.
Трижды повѣнчанные.
(Ирландская роза). Комедія въ 3 дѣйств. А. Нихольсъ.
Постановка Юрія Яковлева. Начало въ 8 часовъ вечера.
Участв.: А. С. Астаровъ, Е. О. Бунчукъ, И. Ф. Булатовъ, В. И. Катеневъ, О. А. Кондорова, О. К. Кристи, Б. Я. Кременецкій, І. Г. Лепштейнъ, Л. Н. Мельникова, Н. А. Поповъ, Е. О. Рюдбергъ, А. Унгеръ, Л. М. Ярошевичъ, Юрій Яковлевъ.
Завѣд. художественной частью: Р. А. УНГЕРНЪ.
Продажа билетовъ въ муз. магазинѣ „Театръ и Музыка“ — Рыцарская 8, въ дни спектаклей, кроме того въ кассѣ театра съ 6 часовъ вечера.

VANEMUINE.

A. Vismann, R. Peenemaa

kontsert jääb ära

Piletid makstakse tagasi «Vanemuise» kassas, «Teater & Muusika» äris ja Kr. N. Naisühingu kantseleis, Suurturg 3, III. kord.

Praktilisi

jõulukinke

suures valikus, uutes mustrites

Tüll kunstkardinaid
Tüll stoorisid
Tüll poolstoorisid
Tüll vitrageneid
Tüll Bris-Bis
Tüll kardinaid
Tüll vooditekke
Tüll laudlinasid
Tüll ruudukardinaid
Madras kunstkardinaid
Automaat rouleaux
«Blitz» kardinaid
Vask kardinaliiste

leiate kõige odavamate jõuluhindadega

H. BAUMANN'i

ärist Tartus, Kaubahoov 1. Tel. 6-76.

Spetsiaal grammofoniäri

firma **H. W. Weckram** Tartus, Jaani tän. 12, Raatuse taga.

Müügil parimaid **kohver-, laua ja kapp-grammofone ennekuulmata 50%** odavamate hindadega. Tulge ja veenduge, vaatamine ja kuulamine ei kohusta. Ladus **kõik** grammofoni osad iseehitamiseks! Plaate suures valikus — iga nädal uued saadetised! Mugavad kuulamise ruumid! Vastutulelik teenimine! «His master's voice», Columbia ja Parlophon-grammofonide täielikum ladu. Ostjaskonna kasuks kuulutab äri vähe!

Tähelepanu.

Jõulu hooajaks müün kõige odavamate hindadega kõiksugu moodsaid

talvepalituid

ja **kraedega jopesid.** Hinnad väga mõõdukad. Kerged maksutingimised. **Martin Pallo** valmisriide kauplus, Tartus, Uueturu tän. nr. 16.

Tööpakkumised

Viiunud

lastekasvataja

(bonne) soovib kohta laste juurde ehk muud kohast teenistust. Valdan 3 koh. keelt. Kirjalikult Tartus, Savi tänav 1—6.

Vajatakse **juukselõikaja**

abilist

laupäeviti Tartus, Aia tänav nr. 5. Tulla kella 7—8 õhtu.

Tüdrukut

tarvis korteri jaoks, tunnistustega ehk soovitustega. Küsida Suurturg nr. 7 Restoraan «Paris».

Plekisepa-tööline, kes täielikult on välja õppinud ja oskab kõik tööd, leiab pika aja peale

koha.

J. Blumberg Tartus, Narva tän. 23.

Õmbleja vajab osavat

töölist

ja käealust. Tartus, Soola tän. 14—2.

Vajatakse

majahoidjat.

Tartus, Võru tän. 27.

Vajatakse maale

teenijat.

Tulla 6. dets. kl. 12—1 Aleksandri t. 24-a, piimapoodi.

Vajatakse

poeselli

naha- ja rauakauplusse, kes ennem sel alal on töötanud ja kes kolm kohalikku keelt valdab. Oma käega kirjutatud ülesandmised oma endise tegevuse üle slt. «poesell» all.

Aus heade soovitustega

tüdruk

kes talu majapidamise töid tunneb ja keeta oskab, leiab kestvat teenistust. Jlmuda Tartus, Promenadi tän. nr. 1. Eesti Seemnevilja Ühisus kella 11—9.

Haritud neiu,

keda huvitab majapidam. ja kasvatustöö, leiab koha väik. perekonnas. Teat. ühes elulookirjeld. Tartu, postk. 195.

Kes tuleb appi väiksele kahe kuu vanusele tütarlapsele ja võtab tema

kasulapseks?

Teatada slt. «Kasulaps» all

Päästearmee

avab tegevuse Tartus,
Tähe tänav 124.

Sel puhul peetakse järgmised koosolekud, kuhu kutsutakse kõiki: **Teisipäeval, 3. detsemb. kell ½8 õ.**

avamise koosolek

Ohvitseride ametisse panemine ja lipu sisseõnnistamine.

Keskpäevalal, 4. detsembril kell ½ 8 õhtul

päästmise koosolek

Kõne, laulud ja muusika. Neid koosolekuid juhatavad **brigadõr ja pr. Johanson.** Päästearmee töö juhataja Lätis ja Eestis. Kaastegevad ensain ja pr. MOLIN mõne teise ohvitseriga.

Kõik on tere tulemast!

Korrapärased avalikud koosolekud:
Pühapäeviti: kell 10 hom., kell 3 p. l. ja kell 7 õhtul. Pühapäevakool iga pühap. kell 1.
Äripäeviti: teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval kl. ½8 õ.

Suurem saadetis kohale jõudnud
velour-plüüš ja
pihakarvaga

kaabusid

Venn. Lepp

Tartus, Promenadi t. 2. Telefon 13-54.

Odav valik väärtuslikku ilukirjandust

Kirjandussõbrad, täiendage oma lugemisvara.

Dominik, Hans: DSHINGIS-KHANI JÄLGEDEL. Romaan 21. aastasajast. Tõlkinud A. Paulmeister. Hind 1.80.
Raamat inimsoo tulewikust, üks põnewamatest ja mõtterikkamatest. Hans Dominik on sakslastele see, mis Jules Verne prantslastele.

Eisen, M. J.: KAKS KUNINGA POEGA. Lugulaul. Hind —.65 ja —.85.
Kes meie elupõlise kirjamehe jookswat uudistoodangut püüab jälgida, ärgu jätku seda teost kahesilma wahele, autori 50 a. juubeli puhul ilmunud kirjutamisröömu uut läkitust.

Eisen, M. J.: KULDJA. Lugulaul Eesti pärisorjuse ajast. Hind —.80.
„Kuldja“ on Eesti naiste „Kalewipoeg“. Wäärtus igale Eesti minewiku ja luule armastajale.

Ewers, H. H.: NÕIDUSE ÕPILANE EHK KURADIKÜTID. Romaan. Tõlkinud J. Albrecht. Hind —.75.
Juba kuulsa saksa kirjaniku Ewersi nimi tagab selle romaani wäärtuse. Üks huwitawamaist Ewersi teostest.

Goethe, J. W. von: FAUST. Eestistanud A. Jürgenstein. Hind 1.—.
„Faust“ on saksa kirjanduse suurteos, tähtsam ilukirjandusline töö terwes maailma kirjanduses.

Mõtslane, M.: KRAAWITAJAD. Hind —.60.
Palju kõmu tekitanud kirjaniku üks huwitawamatest teostest. Hinnalt äärmiselt odaw.

Mõtslane, M.: KUSTA POLAND JA KUKEHANSU MADIS. Hind kokku —.45.
Kaks teost ühes raamatus samalt autorilt.

Soar, Redik: ESIMESILT PÄIWILT. Hind —.40.
Arwustaja ütleb muuseas: „Peale kadunud Juhan Liiwi „Nõia-tütre“ ning Wilde „Mäekala“ ei ole ma kusagil meie realistlikus maakirjanduses niisugust tabawust ning ilusat kirjutuswiisi leidnud, kui nüüd selles raamatukeses.

Raamatute hinna ettesaatjatele raamatute wäljasaatmine meie kulul.

„POSTIMEHE“ raamatukauplus, Tartus, Suurturg 16, telefon 2—50.

Müümised

Lokomobiil

8 H. P. firma Clayton & Shuttelvorth juhtumisi odavalt müüa. Teateid saab Tartus, Jaama tän. nr. 10, telef. 11-48.

Müüa suur

einelauapuhvet,

kirjutuslaud, laudu ja **toole.** Müük sünnib neljap. 5. dets. kl. 3—5 p. l. Tähe tän. 13, einelaus.

Weranda aknad

kirju klaasiga ja muid asju müüa Tartus, Kitsas tän. 6—2. Näha 10—2, hoovi poolt.

Kohver-

grammofon

12 noodiga juhuslikult odavasti müüa. Hind 50 krooni, Lai tän. 21, tisleri töökojas.

Müüa suured **tõrred,**

vaskkatel,

raud veereservuaar hea **tuulamisemasin** ja **viljasorteerija** Tartus, Emajõe tän. 10.

Jlus 1½ aast.

hundikoer

ära anda. Eellistatakse loomaarmastajat meester. Aad. Valga, S. Sepa tän. 6.
Kotkas.

Juhuslikult odavasti müüa hästi töötav 4 lambiline

raadioaparaat

Tartus, Roosi tän. 39—2.

Raua treipink

kernide vahe 1000 mm. pikkus müüa. J. Haubner'i masinavabrik Tartus, Jaama tän. 54.

Odavasti müüa kohver-

grammofon

platedega ja **viiul.** Näha iga päev kella 2 peale Tartus, Botaanika 20—3.

Müüa 2 head

piimalehma,

teine raske ramm 3 poega vana, Rebase tän. 11.

Müüa

aina tardinaid.

Tallinna tän. 9—5, II k. eestuk